

Escamots i F. A. I., o la història amenaça repetir-se.

PERTANY A LA BIBLIOTECA CENTRAL DE BARCELONA

UNA PARELLA IDEAL

La Lliga i l'Esquerra

Durant una visita dels dirigents d'Acció Catalana Republicana a una ciutat catalana, dins una conversa tinguda després d'un acte públic, algú explicà com allí es donava el cas paradoxal que l'Esquerra s'avenia més amb la Lliga que no pas amb Acció Catalana Republicana.

Aquesta paradoxa aparentment tan curiosa, examinada a fons es troba ésser ben natural. L'oposició més gran entre dues sèries d'opinions polítiques no recolza tant sobre llurs diferències d'ideari com sobre

ries. De passada s'escapoleix d'una per bé que remota, molesta probabilitat d'haver de fer honor a la seva demagogia de dretes, cas que sortís amb les majories.

Amb aquest pacte obté una cosa. Que la campanya electoral no sigui violenta. Car llavors la Lliga hauria de forçar la nota de dreta i això li treuria vots.

La resta vindria tota sola. La Lliga des de les minories, amb una minoria grossa, l'Esquerra a la majoria, anirien endormiscant el cos electoral, fins que arribés la tan

De Dijous — a Dijous

Són tan còmodes els tòpics, que no és gens d'estrany que s'escampin i siguin admesos a ulls clucs. Una de les afirmacions que té una gran acceptació, sense que la majoria de persones es prenguin la pena de sospesar-la, és que la causa directa de la Revolució francesa fou l'Enciclopèdia i l'obra dels enciclopedistes. Amb un simplisme que enamora, àdhuc gent que si gosessin es posarien a intel·lectualitzar les targetes, dona com a cosa sentada i indiscutible aquest origen de la gran commoció que canvià tantes coses a França i fora de França.

Els que es malficien de les simplificacions històriques, tan avingudes amb la mandra mental, es complauran llegint l'important treball que un professor de la Sorbona, Daniel Mornet, ha dedicat a Les orígens intel·lectuals de la Revolució francesa, atapeït volum en el qual, amb gran reforç de proves, com pertoca a la tasca d'un sorbonista, s'estudia aquella qüestió històrica. Segons l'autor, el paper dels intel·lectuals fou molt menys decisiu del que molts creuen en l'explosió de 1789. L'esdeveniment sobrepassà llargament les previsions i les intencions dels filòsofs. El paper dels intel·lectuals no fou de tan decisiva importància com s'ha dit i repetit.

Sense ells, la Revolució hauria esclatat igualment, perquè tenia unes causes més sensibles per tothom, causes materials i polítiques més que filosòfiques. Però Mornet no pretén absoldre els escriptors del seu tant de responsabilitat; ara que aquesta no els és exclusiva ni principal.

Segurament, començant per Voltaire, cap d'ells no s'hauria sentit gaire partidari de la Revolució. Tot reclamant major justícia i més llibertat, no arribaven pas a desitjar que el poble fos instruït. Ja no parlem de Rousseau, que troba que pensar és una depravació. Voltaire s'accontenta que hi hagi una ploma per cada dos o tres-cents braços, i la instrucció que Diderot voldria que el poble rebés, estava destinada a fer homes més útils però no pas més instruits. Sobre aquests punts, el capítol del llibre de Mornet dedicat a estudiar la difusió de les idees filosòfiques en els medis populars és ric de dades incontrovertibles. A més a més, s'ha de tenir present que els llibres eren cars i no s'escampaven gaire—per no dir gens—entre les classes populars, ni ciutadanes, ni rurals, que són precisament les que van fer la Revolució.

I encara, cal pensar que, sense necessitat de remuntar-se dos segles més enrera i a retruèr Rabelais i Thopphile de Viau, per mica que es repassi l'index — només l'index — de qualsevol història de la literatura, surt ben clar que l'esperit crític i inconformista dels filòsofs i dels enciclopedistes no va néixer de cop i volta, sinó que és una continuació d'un corrent ideològic que existia molt abans d'ells, com ha existit en tots els països i totes les èpoques.

Cal reconèixer que els intel·lectuals, en tots els trasbalsos de la història, han exercit un paper molt menys important del que se'ls vol assignar. Que un que faci d'intel·lectual sostingui el contrari, demés de demostrar un esperit simplista ben poc propi per a l'ofici que s'ha triat, fins pot ésser una sobreestimació vanitosa de la pròpia influència. I això encara més en un país com el nostre que no es distingeix pas per llegir massa.

C. R.

MIRADOR INDISCRET

Funambulisme sanitari

El Partit Comunista de Catalunya ha rebut confidències que diuen que tot el pla sanitari a base de dispensaris i de sanatoris que ha fet públic el conseller de Sanitat doctor Dencàs, no és pas sols un pla, sinó un calc perfectament arrodonit de l'acció sanitària del govern de la U. R. S. S.

Hom diu més, encara: que aquest pla no és pas fruit d'unes hores de treball de l'esmentat conseller, sinó que la feina d'estisiorament ha anat a càrrec d'un arquitecte militant del P. C. C. que és ensems funcionari de la Generalitat.

Heus ací, doncs, de confirmar-se aquestes insídies, una paternitat esbombada als quatre vents que podria originar un excel·lent conflicte diplomàtic.

—Així—comentava un—, no sols hom pot ésser conseller de Sanitat o bé ministre de Marina, sinó i tot passar la maroma... si és un altre que realitza l'exercici.

Definicions de la política

En una de les penyes que aquestes nits d'estiu es formen al jardí de l'Ateneu Barcelonès, es parlava de què era la política.

—La política—deia un vallenc col·locat suara a l'Ajuntament de Barcelona—, és emprar com més gent del partit, millor.

—La política és guanyar les sempre pròximes eleccions sigui com sigui—afegia una dameta rossa, muller d'un metge municipal.

—La política—féu un tercer, un temporer a punt d'esdevenir de plantilla—, és l'art de fer de prestidigitador en el marc de les idees i dels interessos comuns.

Com a cas curiós, esmentarem el fet que aquesta penya estava integrada tota per gent addicta a l'Esquerra Republicana de Catalunya, entre la qual hi havia dos diputats i un germà d'un regidor.

Els motius del Sr. Fontbernat

En una taula del Cafè de la Rambla hi ha una conversa molt picada entre diversos prohoms de l'Esquerra. Es parla, gairebé, en to comunitari i quan semblava que els adjectius havien de reposar, es va sentir la veu suau i ritmada del senyor Fontbernat que explicava el seu vot:

—Sabeu per què a mi m'agrada ésser cèlebre? Us creïeu pels banquers, grans terratinents i industrials? Doncs, no. A mi m'agrada ésser cèlebre pels cirabotes, pels tramviarers i cambriers. I res em fa tanta il·lusió com quan, dalt d'un tramvia, el cobrador em diu: «Senyor Fontbernat, li dono el bitllet cinc cèntims més baratet.»

Democràcia daurada

Per analogia amb el títol d'un film, se'n ha ocorregut l'epígraf d'aquest eco: Democràcia daurada, el qual pot aplicar-se als sedients tothora democràtics esdevinguts avui personalitats (!) públiques.

Qui no recorda la misèria americana de Fontbernat; la humil gorra de forma japonesa de Vachier, la trista boina de mecano-grafa de Teresa Gibert; les sabates ferades de Boronat; la camisa dubtosa de l'Aragall...? En canvi, compareu avui: smokings, copaltes, sedes, xarols, blancors impecables...

Una d'aquestes personalitats de la democràcia daurada, pertanyent a la secció femení de l'Esquerra, comentava seriósment així el canvi operat:

—Ara, fins em banyo un cop cada mes... i en banyera i tot!

Com s'arreglen les qüestions

Com si no tinguéssim ja una F. A. I. endèmica, aquests dies hi ha a Barcelona representants d'una altra F. A. I. Cal dir

Un dels escenaris de la dansa Esquerra-Lliga

llurs desnivells de to. Moltes vegades partits que semblen irreductiblement adversos no són en realitat sinó complementaris. Fan joc, com en una setrillera el setrill de l'oli amb el del vinagre. Si manqués l'un d'ells fallaria el joc. L'un completa l'altre.

La Lliga, tan regionalista com després catalana, sempre ha necessitat un partit esquerrà que representi dins l'esquerrisme el to pàl·lid i ensopit que ella juga dintre el dretisme.

Car la figura de dansa de la Lliga és aquesta: prèviament un partit demagògic escala el poder i amb els seus desencerts ensopeja les masses electorals veritablement populars. Llavors, aquest partit es veu sollicitat per la Lliga per tal que la deixi manar. Els demagogs tenen, en canvi, assegurada una vida confortable (políticament parlant). És clar, el partit que amb els seus desencerts ha provocat el retraïment dels votants i ha posat la Lliga en situació de manar a Catalunya es deixa maniobrar dolçament, i esdevé el company de joc, la parella de dansa de la Lliga.

Abans eren els radicals avui desapareguts; en canvi, hi ha l'Esquerra.

El primer pas de la seducció de la Lliga damunt l'Esquerra consisteix a fer-los creure en una possible victòria electoral a les eleccions municipals que s'acosten.

Aquest pànic és tan cert que ha penetrat dins els rengles de l'Esquerra que ha provocat un ajornament neguitós i patològic de les eleccions municipals. Diem patològic, malaltís, perquè és evident que cada dia que passa són uns vots perduts per a l'Esquerra. I, aleshores, es suicida d'ajornar les eleccions.

Acabat aquest primer pas, ve el segon. La Lliga oferirà pactar amb l'Esquerra a base de no demanar ella més que les mino-

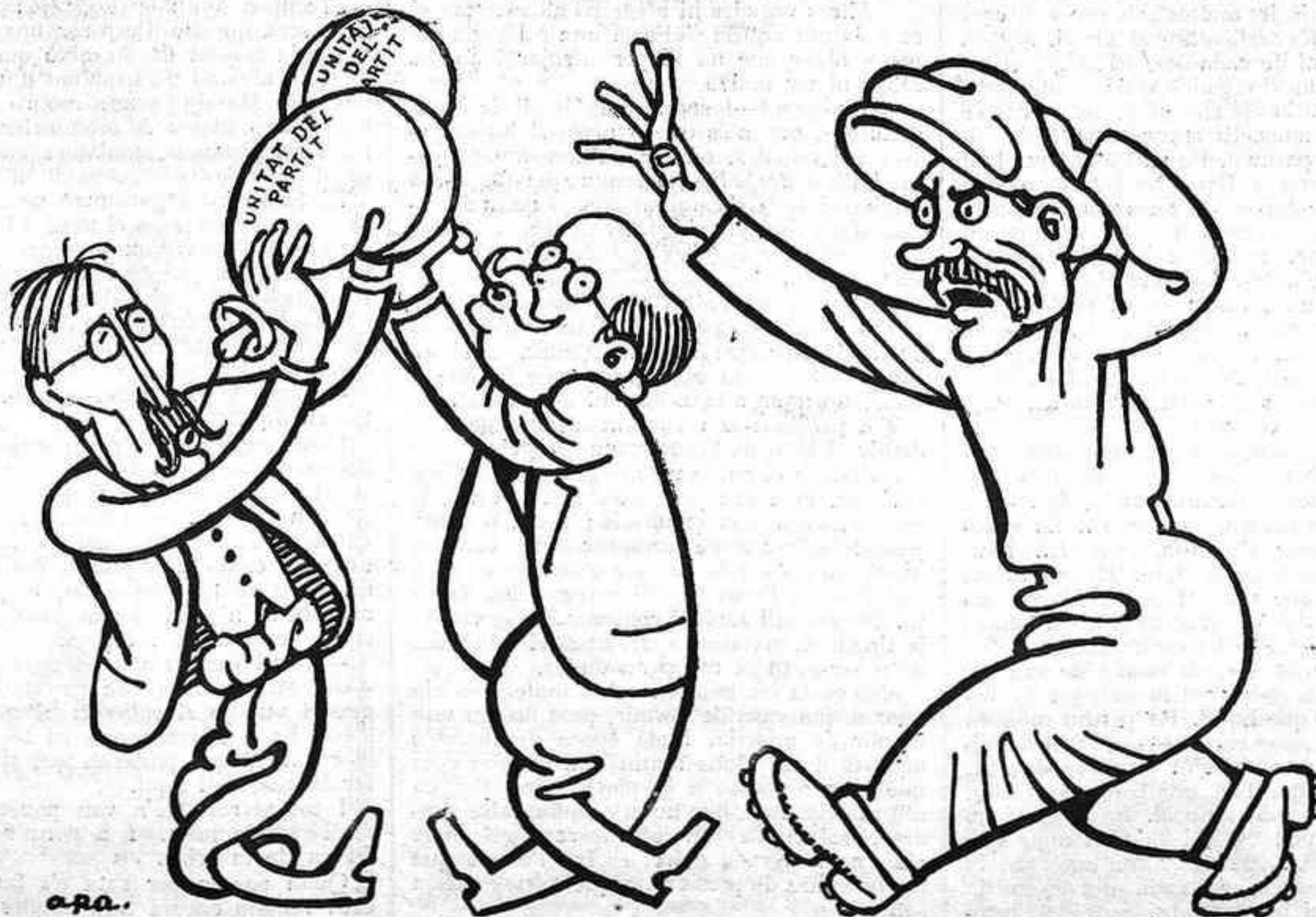
desitjada abstenció dels votants. Llavors la Lliga tornaria a dominar el joc.

D'altra manera, li seria impossible.

Per cantó de l'Esquerra, les coses van així. La Lliga els podria, a tot estirar, reduir a les minories; Acció Catalana Republicana, partit veritablement nou, catalanista i republicà, arribaria a tornar-los al no-res d'on han sortit.

La Lliga i l'Esquerra, doncs, partits de l'antic règim, es senten agermanats com dos naufragats perduts en alta mar. Són tots sols i davant hi ha la vida nova, que, per ells, és la mort.

I, davant d'aquesta perspectiva, obliden llurs diferències, més verbals que no pas reals, i s'abraçen i es defensen mútuament. Ells no són enemics; llurs interessos coincideixen. Són dos éssers anacrònics, nascuts l'un per l'altre i que intenten plantar cara a una cosa desconeguda, que els esfereïx: el veritable poble de la Catalunya lliure.

EL SOCIALISME FRANCÈS

L'obrer a Renaudel i a Blum. — Ep! Ep! No us begueu l'enteniment, que aquesta beguda puja al cap!

A la pàg. 2:

Un bon jornalet. Confessió de mitja nit, per Carles Sentís.

A la pàg. 3:

País valencià, La Fira de Juliol, per Enric Soler Godes.

A la pàg. 6:

Després dels Salons. Les Exposicions de Primavera, per Joan Sacs.

que és molt diferent aquesta d'aquella, encara que coincideixin en les inicials: es tracta de la Federació Aeronàutica Internacional.

Els visitants, invitats per la Generalitat, foren obsequiats, dilluns a la tarda, amb un bonx, en el curs del qual es produí un incident entre periodistes (no hi era present cap redactor de cap diari català) i funcionaris de la Casa, especialment ordenances.

Els chicos de la premsa, en actitud airada, s'adreçaren al senyor Rubí protestant contra l'atropellament del qual acabaven d'ésser objecte: —A puñados, tomaban los pastetes!

Com que el cap de Cerimonial no acabava de decidir-se a prendre una resolució enèrgica, és que s'havien quedat sense pastissos recorregueren aleshores al cap de Mossos d'Esquadra, senyor Pérez Farràs.

El comandant, però, no volgué amoinar-s'hi gaire:

—Feu el que vulgueu i a mi deixeu-me en pau. O si no, aneu tots plegats a fer...

Nom il·lustre

En una de les ciutats catalanes on darremont s'ha celebrat un míting d'A. C. R., dos assistents a l'acte comentaven el gran èxit de la croada que l'esmentat partit ha emprès per tot Catalunya.

—No té res d'estrany— digué un tercer fiant-se a la conversa —. No veieu que forma part de l'expedició Ramon Berenguer?

—Efectivament, Ramon Berenguer és el nom del xofer — i bon xofer, dit sigui de passada — d'un dels líders d'A. C. R., i sol ésser el seu cotxe el que transporta els oradors en llurs campanyes polítiques.

L'aparegut

Dissabte passat el senyor Farreres i Duran, per delegació del Conseller d'Agricultura senyor Mias, que de sobte s'havia sentit indisposat, va fer declaracions als periodistes. El senyor Farreres i Duran es referí a la facilitat amb què s'aplica la llei per a la solució de conflictes del camp i a l'Assemblea de Reus que dilluns celebraren els agricultors catalans. Desitjant donar exactament una xifra, cridà un funcionari per tal que li facilités un estat:

—Senyor Farreres!

—Però si el senyor Farreres és vostè! — va fer ingenuament un periodista.

—Ja ho sé. Però ara crido el meu nebot.

En efecte. Immediatament s'obrí la porta i com responnent a un màgic conjur, va aparèixer el senyor Mias, encara no del tot restablert, pàl·lid, ullerós, amb un aire tan fantasmal i d'ultratomba, que impressionà més d'un repòrter.

L'Empordà del Sr.

Surinyach Senties

Hi hagué un temps que l'Empordà va viure uns moments d'inflació realment excessius. A mans dels viatgers sardanístics i dels pomells de joventut, l'Empordà quedà convertit en una terra de miracle i els seus habitants en una gent impenetrada de totes les virtuts del geni catalanès.

Ara, però, amb el turisme i una mica més de finor, les coses havien tornat a llur lloc i semblava definitivament acabada l'opinió fantasmagòrica, quan ens topem amb un article del senyor Surinyach Senties tan notable per la forma com pel fons, si és que té una cosa i l'altra.

L'esmentat autor ha anat a Roses i Cadaqués, i n'ha tornat fent sortir, tot parlant de l'Empordà, les pedres mil·lenàries de Girona! Home de Déu, com si no sabés que fins avui ésser antiprovincià era en el decàleg de qualsevol catalanista culte!

Però no és aquest, encara, el motiu més gran d'ilaritat que conté l'article. El senyor Surinyach, en plena fantasia, troba un mariner embriac que parla empordanès, un empordanès que escau al geni literari del senyor Surinyach. Aquest mariner diu: *alors, ocellic, jo pas hi era, vol pas jutges la vida.*

El dia que el senyor Surinyach ens porti un empordanès que parli aquest llenguatge, som capaços de perdonar-li que hagi pogut escriure en el mateix article una frase que fa: «impacients del llarg espai de la seva embrotada expressió».

Tendresa i reclam del fotògraf

Fa temps publicarem un eco reportant el cartell que un fotògraf barceloní tenia penjat sota els retrats de boda que exhibia a l'aparador. Si fa o no fa—anotem de memòria—deia: «Los hijos ven con placer el retrato de sus padres en el día de su boda.»

Ara el fotògraf ha canviat el rètol i l'ha catalanitzat (per la qual cosa el felicitem). El cartell d'ara diu:

«El retrat de nuvis és una il·lusió en la vellesa.»

Un nou atractiu de "Camera"

L'Associació de Música «da Camera», a més dels concerts, ofereix, sense augment de quota, un nou atractiu als seus socis: les reunions de junta general.

L'interès d'aquestes sessions radica en les intervencions d'un orador de l'escola de Pich i Pon i les lluites electorals provocades pel pianista Antoni Laporta Astort.

El pianista Laporta Astort assisteix, infalliblement, a totes les Juntes, en companyia del seu germà, dos cosins i un deixeble i, infalliblement, en el moment de l'elecció dels càrrecs directius el senyor Laporta es treu de la butxaca i fa circular unes candidatures amb el seu nom que només voten els parents i el deixeble.

En cada junta el senyor Laporta perd. Però el no es desanima i es fa càrrec del retraïment electoral. A la darrera reunió ge-

Confessió de mitja nit

neral de «Camera», el senyor Laporta es va presentar enfront del candidat Quim Borralleras.

En Borralleras va depassar en molts vots el senyor Laporta i aconseguí un merescut triomf.

L'esmentat pianista, sense descoratjar-se, va comentar la seva derrota en els següents termes:

—Avui sols ha estat un recompte de vots. Un dels concorrents a la Junta, tot baixant l'escala del Palau de la Música Catalana i comprovant l'infinit nombre de derrotes sofertes pel pianista, deia:

—Aquest Laporta Astor és el Maurín de Música «da Camera».

L'orador de l'escola piquiponiana és un navegant del Marítim i popular comerciant de Gràcia que, indignat contra els que parlen durant els concerts, demanà un càstig per als infractors.

—Cal imposar—digué—una sensació a tots els socis que parlin.

I, sobre l'ajornament d'un banquet, que va celebrar «Camera», l'orador, formulant càrrecs contra el Dr. Pi-Sunyer, deia:

—Moltes damiselles assabentades volien assistir a l'acte, però un dia va aplaçar-se per això, un altre dia va aplaçar-se per allò, i amb tants aplaçaments, aquelles senyoretetes van quedar, senzillament, desplaçades.

L'èxit de la frase va motivar que la reunió quedés suspesa durant uns minuts.

Quina activitat!

El jove diputat senyor Joaquim Bilbeny és un bon xicot i sobretot molt actiu. Ell pot restar mut o trencant escudaments al nostre Parlament, per raons, potser, de disciplina política. Però allà on demostra més la seva activitat és a Mataró. Ell assisteix a tots els actes oficials, intervé en tots els conflictes, aclareix tots els dubtes... On se'l veu més, però, és a l'Ajuntament. Els regidors se'l troben per tot arreu dins d'aquella casa; parla amb tots els empleats, es fica a totes les dependències i entra a tots els salons. Aduch complimenta certes visites no fetes pas a ell, precisament.

L'altre dia mateix, per arranjar un dels molts conflictes que a aquella ciutat es produeixen, l'alcalde rebé, citada per ell, la visita d'una comissió, amb la qual acordaren entrevistar-se amb el conseller de Treball, i quedant amb aquella per a trobar-se l'endemà, a una hora determinada, a les portes del Parlament de Catalunya.

A l'hora fixada hi compareix l'alcalde, acompanyat d'un regidor, i espera que espera. Encara s'esperarien si no se'ls hagués acudit preguntar per una comissió de Mataró, la qual havia acudit—li contestaren—acompanyada pel diputat Bilbeny, i feia ja mitja hora que s'esperaven en el Parlament en el lloc que els indicà aquest diputat.

No cal dir com l'alcalde i el regidor devien quedar de meravellats de l'activitat del seu diputat acompanyant comissions perquè els altres resolguin els conflictes o perquè hi arribin més aviat.

Potser no n'hi havia per tant

L'endemà del fet anteriorment ressenyat, l'actiu diputat Bilbeny comparegué de nou a l'Ajuntament i entrà al Saló de Tinències, on s'esperava una visita de compromís per a la primera autoritat municipal.

Un cop hagué despatxat, l'alcalde digué a l'ordenança:

—Que passi el senyor X...
—Està parlant amb el senyor diputat—contestà el subordinat.

—Bé, doncs digueu al senyor... que passi i al senyor Bilbeny que s'espera que ja l'avisarà.

Digueu al senyor Bilbeny—cuià a dir a l'ordenança el secretari senyor Boado, diplomàticament—que passi pel meu despatx que li haig de parlar.

Després l'alcalde féu avisar el diputat i sembla que aquell, en virtut de les visites inoportunes i contínues que aquest fa a les dependències municipals, les quals havien estat notades amb desplaença per alguns regidors, per les llibertats que el jove diputat prenien en aquella casa i també per certes ingerències en llocs on no estava cridat, li interessà situar-se i situar-lo.

En sortir el diputat, digué tot consternat, a un seu amic:

—Em pensava que en aquesta casa hi tenia amics, i m'he equivocat. Ara me'n treuen, me'n treuen! No ho hauria dit mai, jo que vaig amb tanta bona fe...

I amb plans impropis d'una persona de la seva representació, sortia de Casa de la Ciutat, visiblement consternat.

—Home—li digué el seu amic el regidor senyor Recoder en trobar-lo en aquell estat baixant l'escala—, potser no n'hi ha per tant, tampoc!

—El fet fou bastant comentat en les penyes polítiques de Mataró, i parlant-ne hom deia:

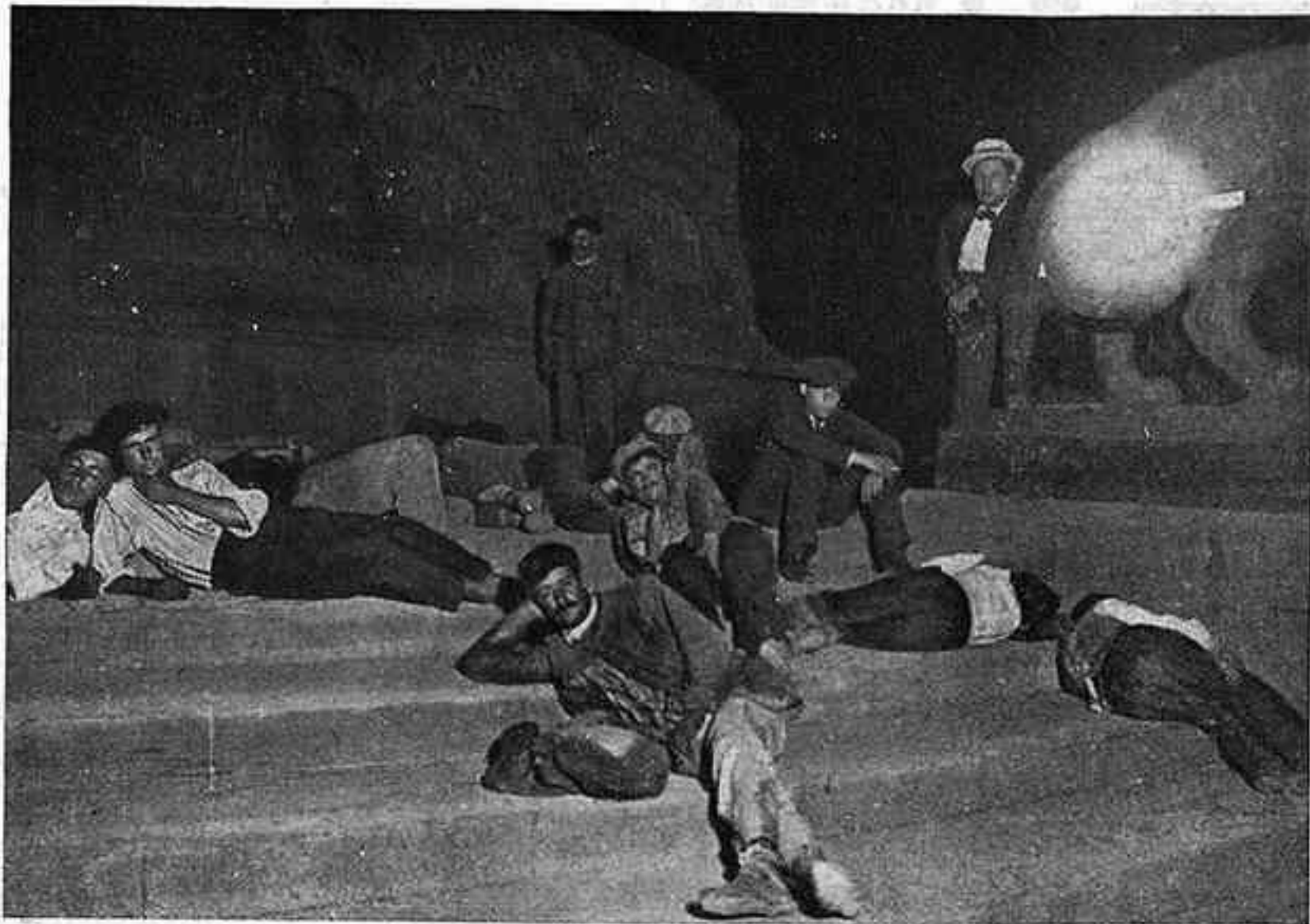
—Digueu doncs que devia estar en caràcter per cridar-li com En Companys, Viva Espanya!

Perquè no cal, renunció a encapçalar amb un preàmbul aquestes ratlles. Em limitaré a transcriure les declaracions d'un captaire, veritable model dintre el gènere, i que es pot posar com a exemple per a mestratge de tots els que es dediquen a la mendicitat.

No cal, tampoc, explicar com ni per què vàrem lligar conversa. Es a dir, conversa. Més que res, em vaig limitar a escoltar-lo, com també feien, corprios d'admiració, tres marrecs, aprenents del mateix ofici.

El fet és que, aquella nit, el captaire de

porada a l'asil—eh! quines coses tan estranyes que diu—; em curaria. A mi els diners em fan mal... i guanyo els que vull. A un lloc on anava a canviar la calderilla més d'un vegada m'havien preguntat si tenia un negociet. Perquè, així sí, la feina meua la sé, i si se sap trobar, de moneda n'hi ha molta; no hi ha tanta crisi com així i les peces cauen a la mà si se saben treballar. Aquests que arriben de fora no en saben i per això fan balanços de trenta-cinc cèntims.

Al peu del monument a Colom

què parlo, sota el vano de llum d'un fanal de la Porta de la Pau, es mostrà comunicatiu i disposat a fer confidències que, ben mirat, ningú no les hi demanava, però que he cregut útil d'aprofitar. Potser vaig trobar l'home en un d'aquells estats d'ànim que empenyen a buidar-se el pap, com vulgarment es diu, amb el primer que et toques al davant. Potser obeïa a una prujia de fer-se admirar pel reduït i modest auditori. Potser hi ajudava una sibeca que, segons pròpia confessió, acabava de beure's, tot sopant, glopeta a glopeta i que no era pas l'únic que havia begut aquell dia.

Per un d'aquests factors, o per tots tres, Josep Massip, captaire cínic i destre, que cada dia s'omple la butxaca de moneda, em féu, si no la seva biografia, un bon autoretrat.

Era mitja nit. En un lloc prou visible i il·luminat, tres xicotets, en actituds incòmodes, jéien damunt un ample tros de paper d'embarcació estès a terra. No dormien; a tot estirar, estaven endormiscats. Ja es guardarien bé prou de dormir allí! Podrien haver de continuar el son a l'asil. Abans de la una s'havien d'alçar, recollir unes quantes monedes que algun transeünt els havia tirat i el paper que els feia de jaç, i anar a cercar un indret més arrecerat per les estibes del moll.

Arriba un home d'uns quaranta anys, baixet, magre i esgrogueït. Vesteix prou decentment. Quan no parla, els seus ulls són pansits i poc oberts. En plena conversa, s'animen, adquireixen vida i lluentor. Sovint somriu i aleshores se li marquen tot d'arrugues que parteixen radialment de l'angle extern de les parpelles.

—Ja sóc aquí, nois! Aviat anirem a dormir, eh? Avui no tinc ganes d'esperar la sortida dels teatres. Sabeu que fa mitja hora no en tenia ni cinc? Doncs—i es colpeja el pit fent ressonar la xavalla que duu a la butxaca de l'infern—, ja he fet tres pessetes. A vosaltres us donaré tres rals. A mi me'n sobra per arribar a demà. Esteu content. He fet un soparet... quin bacallà amb samfaina!

Aquells nois escolten brillant-los els ulls sobre les cares torrades pel sol. Ara, a l'estiu, cada matí es banyen a Can Tunis. N'hi ha un que, a despit d'ésser el més jove, té la cara més revellida que els altres dos—aquests són un seu germà de catorze anys i un valenciànet de setze—i una expressió de vivor si no d'intel·ligència.

—I com us ho heu fet amb tan poca estona? Cap a on heu anat?

—Oh!... només he arribat, Rambla amunt, fins a la Boqueria. Avui no tinc ganes de caminar. Hauria fet moltes més peces si, com cada dia, hagüés arribat fins al Tivoli. Aquest és el meu camí de cada dia. El faig i el re-faig unes quantes vegades. Ja ho tinc vist: cada hora i mitja els clients de les terrasses dels cafès són nous. És el meu lloc. Dels mil·lors del país, paraula. Fa vint anys que faig la mateixa feina a Barcelona. I no m'han faltat mai cinc duros. De totes maneres, ara, ni els dies que treballo molt i em faig un tip de mangar, arribo a més de quatre. Abans, que me'n feia sis i set! Ve tanta purria de tot arreu! Tothom ve a fer-te la guitza; no sé per què els deixen venir. Mare de Déu, si n'hi ha... De tot arreu... cartagenesos, de Salamanca, de les Quimbambes i sa mare. Jo almenys sóc del terreny!... Arri allà... què s'han cregut?

—Es clar que aquí s'hi està tan rebé... Si ho sabré jo! No aquest estiu passat l'altre, vaig anar—sense documentació, eh?—al Nord, i aquest hivern, a Sevilla... És qüestió de trampejar el clima, sabeu?... Està molt malament això de fora. Hi ha molta misèria. Sort que tornant de Sevilla hi havia molta fruita pels camps, o si no m'hauria aprimat més del que hoestic ara.

—Sí, estic molt sec. M'hauré de cuidar. Són els vicisots, sabeu? Les dones i la beguda, bé prou que ho sé. He perdut molt en dos anys. Dos anys enrera—ara en tinc quaranta-tres—cap home se'm plantava davant. Sóc de bona fusta. Tinc una bona paret d'espatlles. Sóc fort de natural. És clar, si no he treballat mai! Mai, i fa vint anys que sóc a Barcelona. Això aguantava molt bé la salut. La taverneta de cada dia és mitja vida... si no hi begués tant. Sort de l'estómac. El tinc de roca. Quan faig tres o quatre dies de bona vida, sembla que m'inflin, de seguida agafo pes. Quan arribo a la taverna es queden tots parats.

—Per això us dic que jo en guanyo massa de diners. Em convidaria passar una tem-

perada a l'asil—eh! quines coses tan estranyes que diu—; em curaria. A mi els diners em fan mal... i guanyo els que vull. A un lloc on anava a canviar la calderilla més d'un vegada m'havien preguntat si tenia un negociet. Perquè, així sí, la feina meua la sé, i si se sap trobar, de moneda n'hi ha molta; no hi ha tanta crisi com així i les peces cauen a la mà si se saben treballar. Aquests que arriben de fora no en saben i per això fan balanços de trenta-cinc cèntims.

El brivall valencià diu que ell és un d'aquests. Fa el mateix camí que el Massip i només recull infimes quantitats. Diu que només cap dir: «Té voluntat d'una caritat?» i prou. Si intenta dir alguna cosa més, es fa un garbuix.

—Vós sí que teniu sort de saber dir les coses—reconeix ple d'admiració.

—Com, sort? El que jo tinc és talent; això és, talent.

I jo ho corejo, ho reconec. Els efectes de la meua admiració l'embalen més que mai a parlar.

Les sobres del vanxo

—Jo sé dir les coses molt bé. Puc dir que em guanyo la vida parlant. Tinc làbia, això és. Ah, i sempre em presento bé, amb modors; no com aquests que s'acosten a un senyor i sembla que el vagin a atracar. Sempre em dirigeixo a la gent amb educació.

Amb la mà es toca la visera de la gorra i fa una lleu inclinació, tot dient, com a exemple:

—«Salut, senyorets, i sort per disfrutar-la. Podrien afavorir-me amb una caritat, que sóc un obrer que no té feina?»

Act em pica maliciósment l'ullet.

—Altres vegades hi afegeixo altres trossos, com és ara aquest: «Faria una caritat a un pobre obrer que no té per menjar i no vol robar ni fer mal?»

«Aí, xiquet!—Josep Massip és fill de Mora d'Ebre—, que n'és de bo això, si ho sabessis! De vegades, quan no t'han donat caritat i t'has despendit—jo sempre ho faig amb modors—i ja has caminat tres o quatre passes, sents com et criden... i només cal allargar la mà. De vegades et donen un ral i fins una pesseta.

—Després, una altra cosa que molts descuiden i jo no, és el vestit. Amb robes usades... és clar que s'hi ha d'anar. Però és important, per la significació que jo he de tenir, no anar massa brut ni esparracat.

Tot perfilant-se i cordant-se amb gest de dandy el botó de l'americana, afegeix:

—Això és el que a mi m'agrada: anar ben curiós, això és: jo, curioset! A l'estiu la roba et dura una exhalació; demà o demà passat m'hauré de comprar una camisa. Me'n faré sis rals, a can Pascasio o bé a can Peña i Despenja del carrer d'En Trenta. També m'hauré de comprar una gorreta; la tinc molt greixosa, sobretot aquí a la pala, de posar-m'hi la mà per saludar.

«No costa res anar net. Ara mateix podria anar a una casa de dormir, però no em vull omplir de misèria. Mala època per anar a aquests llocs. Molts matins em banyo; com que sovint dormo a la platja, tinc l'aigua allí mateix. Ara, que no m'agrada gaire pendre el sol. Agafes un color torrat i al públic això no li agrada gaire, es fan l'efecte que fas una cara de presidari o que gastes massa salut.

Enraona tan seguit que quasi no dóna lloc a cap pregunta. Li demanem consell:

—I què, recomanarieu parlar de Déu, mangant?

—Veuràs, veuràs... Jo només en parlo els diumenges quan treballo prop de les esglé-

sies. Dic a prop perquè a la porta no m'hi paro mai. Hi ha massa velles, i per elles és la caritat quan no donen. Jo sempre treballo al pas. És a dir, no m'aturo mai enlloc. Vaig sempre caminant i aturant la gent. És la meua manera. És la millor manera.

«Doncs, el que deïem: jo els matins dels diumenges—que són els únics de la setmana que treballo—ho dic molt això dels sants i de Nostre Senyor. S'ha de fer... veu aquí. Ho acostumo a dir així (no vol dir que moltes vegades m'inspiren en altres coses): «Senyoreta, bona senyoreta, per l'amor de Nostre Senyor, no podria...?», etc., etc.

(Així torna a repetir les seves frases i les tornarà a repetir més tard. N'està enamorat; són el seu bagatge, el seu orgull i el seu pa—amb què acompanya el tall—de cada dia.)

El trinxeira valencià l'admira i el reverència més que ningú. Humilment li demana per acompanyar-lo l'endemà.

—Amb tu? Ni d'aquí a l'altre costat de Colom. Sempre he anat sol, i menys amb canalla! No vull mals de cap. Ara, si demà vols venir amb mi a fer una arrossada que tinc en projecte a Montjuïc, ja és tota una altra cosa. Vés de bon matí al Mercat i a veure si portes algun bon tall. Jo hi duré mig coll.

El xicot no accepta per dia següent perquè vol anar al cinema.

—A quin cine vas?

—Cada dia vaig en un de diferent: al Barcelona, a l'Odeon, al Walkyria, al Trianon. Aquesta setmana encara he de veure el programa del Monumental.

Josep Massip intervé amb aires més superiors que mai:

—Jo quasi ja no hi vaig mai al cine. N'estic una mica cansat d'aquestes coses. Ho he vist tot: òperes, drames, pel·lícules de riure i de les altres... Però escolta: a que no llegeixes els lletresos del cine com jo? Potser ni saps llegir. Ah!, quina joventut que puja!

El valencià intenta defensar-se i diu que en sap una mica. Tots plegats ho volem desxifrar mitjançant un full de diari. Es veu acorralat i no té altre remei que confessar que només sap llegir una mica el valencià. Afegeix que no cal saber llegir per veure pel·lícules.

—Si són de cowboys o de cops de puny—les que m'agraden més—, les lletres sobren. Si són de «senyoretetes», ho aprofito per dormir. Hi ha dies—sí plou—que hi vaig a les set i no surto fins a la una, quan tanquen.

Abans d'anar-se'n tots plegats a dormir pels voltants del Tinglado núm. 1, Josep Massip em demana un cigarret.

LAPERITIV

Res de nou entre nosaltres.—Fa dies que una patètica i justificada vociferació de la gent del país que té alguna cosa per perdre, anunciava el desastre final. Davant dels fets anàrquics registrats últimament a Barcelona, el pànic i el derrotisme creixien en proporció geomètrica. Ara les bombes i els trets no es produeixen tan teatralment, han aflujat una mica. També ha aflujat aquella calor que semblava que ho anés a coure tot en cinc minuts. Barcelona torna a somriure. La moral de Barcelona és la cosa que s'assembla més a un mar sense pretençons i sense una ambició històrica de pretempsat i pirateria. Un mar com el nostre. El temporal es fa i es desfà en un obrir i cloure d'ulls; així passa exactament amb la moral de les senyores i els senyors que a l'hora de sopar llegeixen el diari i contemplen els retrats de família visitats per les mosques. Aquesta manera d'ésser de la nostra gent, aquesta forma fàcil de reaccionar, és de les coses més útils i més amables que posem. Si Catalunya no és un país essencialment polític, o més ben dit, si Catalunya no és un país d'ambició política, té si més no la sort d'ésser un país gens torturat per la política i que sap viure perfectament al marge de la política. Si nosaltres els catalans, que hem demostrat una flonjor històrica davant d'altres pobles ibèrics, molt més pobres i més endarrerits que nosaltres, però armats d'una nerviosa voluntat de govern i d'influència, fòssim uns preocupats, uns eterns discutidors, uns irreparables endevinaires de trencaclosques polítics, en el sentit que les manifestacions d'un home de govern o l'actuació d'un determinat grup ens fessin menjar la sopa freda i intervinguessin en la confecció del nus de la corbata, seríem, no hi ha dubte, uns éssers desgraciadíssims i naturalment dignes de millor sort.

Però a Catalunya som una minoria que ens interessem i que algunes vegades patim de debò per les coses públiques. Ara que el nostre interès no és mai sostingut, no som d'una gran tenacitat i gairebé som incapaces de mantenir un callu a la mateixa temperatura més enllà d'una setmana. Tenim també una dolça propensió a l'escepticisme, i a confegir somriures i mots per passar l'estona que tinguin una punta de suc i bruc, davant d'un fet positivament trágic o davant d'un personatge que amb la casaca del poder fa veritables atzagaiades i se'ns pateja tot el panís moral i material.

Però, què hi farem; nosaltres som una mica així, i la massa enorme dels ciutadans encara s'evadeix molt més que nosaltres; el desesperat individualisme de botigueta s'ha convertit, entre els elements de la nostra burgesia, en una mena de coixí de plomes, en un càntir d'aigua fresca i en un ventall perquè no ens empinin els mosquits. En política, fem una mica com els homes que van a pescar. Els pescadors treballen moltes hores menys que els pagesos, però llur treball és molt més dur, més declaratori, més ple de teatralitat; és un treball que comporta interminables descansos i somnis tan lírics com és vulgui. En canvi el pagès treballa més seguit, amb menys perill i amb menys grandesa que el mariner; però potser amb molta més eficàcia. Els catalans són una mena de mariners en el que fa referència al treball polític. En una campanya electoral, som capaços de suar vint-i-quatre hores seguides, no té res d'estrany que agafem unes enrabades solemnes i que discutim fins a menjar-nos els ulls de l'adversari. Després que hem llevat el peix de la política, que hem guanyat o hem perdut, ens torna a entrar la mandra, i fins unes altres eleccions. El nostre poble no és que sigui definitivament lluc, tot al contrari. El nostre poble veu moltes vegades amb tota claredat l'obra fatal o inepta de la gent del poder, però pensa que és millor no amoinar-s'hi, pensa que així també es va tirant, i posa tota la seva voluntat al servei d'una amantada de tots colors, que en aquestes èpoques estivals agafa unes proporcions de frescor i de nacre que justifiquen—no diré del tot, però en bona part—aquest delicat i escèptic tantsementisme de la gent d'aquí.

Es per aquesta manera d'ésser nostra que reaccionem tan bé, i que és possible que no arribem mai a ésser un gran país en el sentit polític de la paraula. Aquesta desgràcia també és molt possible que sigui la nostra màxima sort, i que la gràcia que atrau més mirades de la gent de fora quan ens vénen a visitar, és aquesta mena d'ascetisme ben peixat, que ens fa creure en la vanitat de totes les coses i que ens dóna aquest formidable orgull d'ésser una terra que mai no ha jugat ni mai jugarà un paper decisiu en el món, perquè prou feina té a saber apreciar el sol i la llum i l'aigua i les onenets i les noies que passen pel carrer i els arrossos que es fabriquen a l'ombra dels rossinyols i els capellans que es passen amb paraigües sota un sol de justícia.

Nosaltres hem dit moltes vegades que som el millor país del món, i potser no ens equivoquem, perquè hem resolt el problema d'anar tirant d'una manera, no diré magnífica, però molt acceptable, girats gairebé d'esquena a les inquietuds del món.

Algú es pensa que això és un egoisme, o un mesellisme, o un panxacontentisme, o una mera infelicitat. Jo, que seria un fals si digués que no em dolien moltes maneres d'ésser toves i fofes de la nostra gent, crec no obstant que les nostres característiques com a poble són una mena de do diví, i que l'exemple dels altres pobles tampoc és molt encoratjador perquè ens hi matem massa.

Jo em pensava de totes maneres que amb l'autonomia i el Parlament i tot el que arrenim, les coses canviarien una mica. Càn-did de mi! Políticament no hem sabut inventar altra cosa que aquella dreta i aquella esquerra de les velles tàctiques electorals d'ara fa vint o trenta o cinquanta anys. El país sembla que s'hi troba bé i no ambiciona altra cosa. Jo voldria predicar al país que això és simplement imbecil i anacrònic, però és molt possible que no em cregués ningú i que jo per altra banda tingui una terrible mandra de predicar res. Des de la terrassa de Sant Sebastià, des de les platges de tot Catalunya, les pells humanes, a les graelles del sol, continuen predicant les excel·lències d'aquest coixí que ens hem confegit per ofegar-hi totes les grans ambicions, totes les nobles ambicions polítiques.

CARLES SENTIS

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Balneari
le
Cardó
(Província de Tarragona)

Altura: 650 metres sobre el nivell del mar
Temporada oficial: 15 de juny al 30 setembre

Prodigioses aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.
Malalties dels bronquis, pell, budells, neuritis i diabetis.
Estació ideal dels infants.

Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc.
Pensió completa des de 15 pessetes.
Habitacions des de 4 pessetes.
Xaletes per a famílies.

REFERÈNCIES:
S. Samsó, Pexina, 3, pral.-Telèfon 18235
Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 89

PAÍS VALENCIÀ

La Fira de Juliol

Fira de Juliol a València, en els catorze dies de la seva durada dones tal quantitat d'espectacles, que crees un enfiat meravellós d'alegria, capaç únicament de poder-lo pair per l'estómac dels valencians, acostumats a aquests àpats bastants.

Des del repartiment d'almoines, tir de colom, retreta militar, ciclisme, curses de braus, revetlles, concurs de músiques, festa d'aviació, festivals de la premsa, elecció de la Fallera major, fins a les parades per l'Albereda, balls regionals, natió, castells de foc, demaneu: n'hi ha per a tots els gustos.

Quina mina de reportatges és aquesta fira; cada festeta és una nota única en originalitat, en color local i en la manera de presentar-les al públic.

Conserva encara el to artístic, la varietat i l'abundància que la fa plena d'encis i ésser la més famosa de les terres d'Ibèria.

Es clar que tot ella està adobada de soroll, de flors, d'empentes, suor, garrots lliriansos, orxata i un sol que bada les pedres.

Antigament l'Hospital de València, entre les festes de Sant Jaume i Santa Anna, organitzava unes curses de braus que feien acudir a la capital bon nombre de forasters. La Societat Econòmica feia continuament exposicions de flors, de bestiar, d'indústries i de tota mena de productes.

Doncs bé; totes aquestes coses que es celebraven sense ordre i per separat, feren presentar una proposició a la Corporació Municipal, pels regidors Pere Vidal i Cros, Josep Saura i Enric Ortiz, demanant que tots els anys als darrers dies de juliol es fes una fira; en 12 de desembre de 1870 s'acceptà la proposició, i així nasqueren les famoses festes.

La primera Fira de Juliol fou la de 1871, i la comissió encarregada posà els cinc sentits en l'obra encarregada; es feren escales per baixar al riu, es construïren pessebres i abeuradors, posaren un mercat de verdures, donaren ordres als alcaldes del pobles per on passa el riu, de telegrafiar si pujava la riuada i salvar el bestiar.

A l'Albereda posaren tendes de campanya (pavellons) l'Ajuntament, la Diputació, Casinos i Societats. Per a la l'um només hi havia 12.000 rals; Lebon es negà a facilitar-la i de Campo la donà, però calgué traure els presos per a canalitzar-la, cosa que el govern prohibí després, i l'obra la finaren jornaleros.

Salvades totes les dificultats, aparegué el programa amb data de 6 de juliol de 1871, signat per l'alcaldre Pere Vidal, el secretari Antoni Tarascón, els presidents de diverses entitats i els directores dels diaris locals.

Deia que per unanimitat l'Ajuntament havia acordat celebrar una fira al passeig de l'Albereda, la qual seria composta dels següents espectacles:

Les músiques de la guarnició amenitzaran les vetllades, hi haurà fira de ramats de porcs, bous, vaques, cavalls, burres i mules al riu; mercat de farratge; inauguració el dia 20 amb una processó cívica, il·luminació en la fira i castell de focs pagats pel comerç; exposició de plantes, flors i fruits en els Jardins del Reial, il·luminats per la nit, amb premis i medalles encunyades pel Col·legi de Platers; exposició de productes industrials, organitzada per la Societat Econòmica d'Art major de la Seda al pati de la Universitat; exposició de Belles Arts, d'obres contemporànies i antigues a l'Acadèmia de Sant Carles, organitzada per aquesta. Per disposició del senyor rector de la Universitat i director de l'Acadèmia de Sant Carles, estaran durant la fira oberts i lliures al públic els museus de Pintura, Arqueologia, Història Natural, Física i Química, Anatomia i Jardí Botànic; curses de braus els dies 23, 24 i 25; curses de cavalls, regates al port i ucanyes marítimes amb premis de l'Ajuntament de Vilanova del Grau, i concerts als pavellons de la fira. Estaran oberts els cinc teatres. La

brigada de bombers farà un simulacre i hi haurà trens econòmics posats per la companyia Almansa a València i Tarragona en combinació amb altres empreses.

Les festes començaren el 20 de juliol amb una cavalcada meravellosa que recorregué els principals carrers de la ciutat, i l'alcaldre, per treure-hi caràcter polític, féu substituir la carrossa final on hi havia una matrona amb gorro frigi, per la Roca València. Moltes coses anunciades no pogueren cele-

la setmana cultural valenciana
23-30 juliol organitzada pel centre d'actuació valencianista i patrocinada per l'exm. ajuntament de valència

El millor de la fira

brar-se el mateix dia i s'allargà la fira fins el 30 de juliol. El dia 21 per exemple, a la matinada hi hagué despertada, volteig de campanes, masclets, música, dolçaina i els carros de Beneficència i Misericòrdia recorregueren la volta de la cavalcada.

En el castell de focs es van llançar coets voladors d'espantament, de cua d'argent, de cua neta rosa, d'honor, d'amagatall, de dues arrencades, d'empenyadors, de gran calibre; les carrosses foren de pluja d'or, de serpentina, de pluja d'estels i grans bombes d'explosió. S'illuminà una gran façana gòtica amb transparent allegòric de la ciutat, una marina, embarcacions, vista de València, combat naval i per fi un temple amb la Verge dels Desemparats.

Hi hagué teatre, balls, can-can, volantins, es representà *La gran duquesa de Gerolstein* i *El valle de Andorra*. A la fira, 600 metres de parades de venda, un barracó amb figures i una *cabecera parlante*.

L'afluència de forasters fou enorme; per ferrocarril aplegaven uns 23.000 i per mar de 40 a 50.000; desaparegueren carteres i rellotges a manta i tothom anà a veure la fira i comprà una fulla solta, titulada *La muerte del Papa*, que per ordre de l'autoritat fou recollida per falsa.

Com a nota curiosa, el dia 20 es declararen en vaga els flequers, i el dia 21, a les quatre de la matinada, ja s'havia solucionat el conflicte.

Pel colera no es celebraren festes en 1884, 85 i 90.

Heus ací doncs el que fou la primera Fira de Juliol que any darrera altre ha anat millorant i engrandint-se, però ja de l'any passat la cosa ha pres un altre caire; a més de tot l'exposat, aquest any hi ha una *Exposició de fotografies*, organitzada per l'Agrupació Valencianista Republicana, una *Fira de Dibux* a càrrec de la societat valenciana Acció d'Art, i com a joia principal, la *II Setmana Cultural Valenciana*, organitzada pel Centre d'Actuació Valencianista, que dedicarà cada dia a una manifestació valenciana com la Pàtria, la Llengua, la Música, el Llibre, el Teatre, el Mestre i l'Economia.

Però és d'una importància tan gran aquesta II Setmana Cultural que convidrà a parlar-ne un altre dia.

ENRIC SOLER GODES

Mirant a fora

Els falsos Suez

No s'ha parlat gaire de la falsificació de títols de Suez, un dels valors més apreciats del món.

El procediment era ben senzill. Els títols falsificats eren dipositats en un banc parisienc, que no tenia cap motiu per mirar-los amb lupa. Al cap de poc temps de dipositats, hom demanava, i, naturalment, obtenia, un avanç de diners. Quan venia el venciment, es donava ordre al banc de no presentar els cupons al cobrament, sinó de remetre'ls als propietaris dels títols, els quals els destruïren. D'aquesta manera no circularen ni títols ni cupons.

Amb una mica de sort, això hauria pogut durar molt de temps...

Cap a una moda Alemanyia

Fa un parell de dies, els diaris han anunciat la mort de la muller de Goebbels, ministre de la Propaganda en el gabinet hitlerista. Frau Goebbels era la presidenta honorària d'una oficina alemanyia de la moda, fundada no feia gaire amb la finalitat de crear modes en harmonia amb el caràcter alemany. En un manifest llançat arran de la fundació, es deia: «La profunditat i l'extensió de l'ànima popular alemanyia permeten de suposar que la beutat i la riquesa de les creacions de la moda en seran feliçment influenciades.»

La *Kreuzzeitung*, engrescada com qui més amb aquesta idea, esperava que els creadors de modes sabrien penetrar-se de l'esperit de la dona alemanyia, i, en llenguatge perfectament nazi, conclouia: «Els vestits alemanys s'inspiraran en l'art alemany i la dona alemanyia assolirà així, cada vegada més, la seva unitat destijable.»

La temptativa no és nova. En 1915, la dona del *Kronprinz* ja encoratjà les seves compatriotes a alliberar-se de la tirania de les modes parisenques. Va inaugurar una exposició, que, segons males lengües, era de models de París passats per Suïssa.

A Itàlia també s'ha procurat crear una moda italiana, i s'han celebrat algunes exposicions, aureolades de literatura feixista pura i d'una gran propaganda de premsa.

Aquestes revolucions de tipus dictatorial, que tenen la pretensió de crear un estil de vida nou, volen que tot s'hi adapti, àdhuc la indumentària.

Camises verdes

I ara que parlem d'indumentària política, assenyalem l'aparició, després de les camises negres i les brunes, de les camises verdes.

D'ençà que va fer un viatge per Itàlia, el Dr. Plinio Salgado no podia dormir tranquil. Per fi, ha trobat la solució: ha adoptat la camisa verda per al partit integralista, que vol rejevenir el Brasil.

El color verd no és tan soferit com el de les camises feixistes o nazis, però és més tropical, ben mirat.

El feminisme i les dictadures

Mrs. Pankhurst, mare del sufragisme britànic, no és pas gens partidària de les dictadures. Entre altres coses, creu que les dictadures, en general, són contràries al moviment feminista, i s'ha decidit a combatre-les.

Abans però de passar a l'acció més o menys directa, Mrs. Pankhurst comença per fer frases contra tots els feixismes, com aquesta que va dir no fa gaire a la coneguda exploradora Rosita Forbes:

«Davant de certs homes d'Estat, els pobles creuen estar de genolls, i en realitat estan de quatre grapes.»

El nom indesitjable

La justícia de Varsòvia ha hagut de decidir-se en una qüestió poc corrent. Un israelita polonès, de nom Moisès Hitler, sollicitava autorització de canviar un cognom que no fa sinó perjudicar-lo.

Ha al·legat que un hostaler ha refusat d'allotjar-lo, que un seu noi era l'ase dels cops entre els seus companys d'escola, i que la xicota d'un altre fill seu l'havia plantat per no dir-se senyora Hitler.

La justícia polonesa, comprensiva, ha autoritzat el desgraciat jueu a canviar de cognom.

Balbo, periodista

Justament el mateix dia que el ministre italià de l'Aire anunciava que l'esquadreta Balbo esperaria millors condicions atmosfèriques per a començar el vol Itàlia-Chicago, els hidros italians sortien d'Orbetello.

Ja abans, el general Balbo havia destarotat els reporters, els fotografs i els operadors de cinema, que havien fet tot de viatges inútils per donar compte d'una sortida que s'ajornava una i altra vegada.

El dia que va anar de debò, només hi eren presents uns pocs privilegiats, i, únic periodista estranger, el representant del trust Hearst.

El general Balbo ha estat contractat per publicar a la premsa Hearst, mitjançant 50.000 dòlars, un reportatge del seu vol, afirmava un diari francès.

I potser, contra el que sol passar, Balbo mateix escriu aquests reportatges, perquè havia estat periodista.

Al darrera rai

Winston Churchill, en una conferència que ha donat a Manchester, ha explicat que quan anava a estudi, rebia de tant en tant alguna surra.

Un dia d'aquests, el director, passant una visita d'inspecció, demanà quins eren els que havien estat castigats. Cinc o sis alumnes s'alçaren, Churchill continuà seient.

«I tu, Churchill! — cridà el professor. Aleshores, el futur home polític: — No em preocupo mai del que passa al meu darrera.»

Del pacte dels quatre al conveni de Londres

Les estranyíssimes vicissituds que han conduït a la «rubricació» del pacte dels quatre són prou conegudes perquè calgui tornar a ocupar-se'n, però ens sembla interessant de remarcar l'enorme diferència entre el text primitiu, presentat el 27 de març per Mussolini a Mac Donald, i el text que ha estat sancionat darrerament amb les signatures d'un cap d'Estat i de tres ambaixadors.

Aquesta diferència deixa molt perplex. En

Roma procurés una obra de col·laboració entre els països signataris, no hi ha qui no hagi suposat que aquell pacte tendia, més aviat, a la revisió dels tractats. Basta, d'altra banda, fixar-se en l'article 2 del nou text per adonar-se'n. Es veritat que es tractava d'una revisió que hauria d'efectuar-se en l'àmbit de la S. de les N., però hi hauria hagut qüestions i debats que haurien pogut provocar no pocs incidents i fer augmentar el malestar existent a Europa.

Ara el bloc que s'ha format amb el conveni de Londres té un caràcter netament antirevisionista.

Rússia, amb criteri evidentment pacifista, abandonant qualsevulla reivindicacions sobre la Bessaràbia, ha indicat el camí a seguir a les altres nacions, que continuen pertorbant la tranquil·litat europea amb llur esperit de revenja. Ara bé, diguem-ho clarament: Polònia, Romania, Txecoslovàquia, Iugoslàvia, etcètera — països que haurien de sofrir l'amputació de la qual hem parlat —, no cedirien voluntàriament un sol pam de llur territori. L'ús de la força vindria a constituir aquell casus belli amb indubtable identificació de l'agressor que posaria sobre el mateix peu de defensa totes les nacions signatàries del conveni de Londres.

Així doncs, en evident contrast amb la quadruple ideada per Mussolini, veiem sorgir aquest gran bloc oriental.

Molts es pregunten: I França? Doncs bé, sense que constitueixi de cap manera un retret a la seva lleialtat, nosaltres veïem en tot això la mà dels homes polítics francesos.

En l'agrupació dels països formada a Londres que es solidaritzen per a llur defensa, és de veure una força que en vol neutralitzar una altra, i això és igual a pau. Indubtablement, la cosa ha estat volguda al Quai d'Orsay.

Polònia — i el seu mèrit és gran — ha reeixit a persuadir el govern de Moscú de posar-se en un terreny realista abandonant propagandes inútils. Herriot, completant la tasca ja iniciada per Briand, havia fet possible la represa de les bones relacions entre França i Rússia, i Daladier i Paul-Boncour l'han consolidada encara més, com s'ha vist en el recent viatge de Litvinoff a París. Cal tenir també en compte que el text Politis-Litvinoff en la identificació de l'agressor ha estat sostingut a Ginebra per Paul-Boncour.

Si no hi hagués altres elements, aquests fets ja serien prou per demostrar que l'acord al qual s'ha arribat a Londres ha estat efectivament preparat al Quai d'Orsay, on Bek, Titulesco i Benes han tingut conferències sovint amb el ministre de l'Exterior de França. Cal recordar que Daladier és un gran pacifista i incapaç de traïr l'amistat de França amb Polònia i amb la Petita Entesa.

La revisió dels tractats i la rectificació de les fronteres avui constituïria una aventura ben perillosa per a aquells països que en el passat n'han tingut la intenció.

Si avui existeix un pacte dels quatre, en realitat no serveix sinó per fer menys ti-vants, o àdhuc amistoses, les relacions entre els països signataris, la qual cosa ja és apreciable.

Creiem però haver de remarcar que, mentre en les intencions dels autors del pacte dels quatre — Mussolini, Rosenberg, Mac Donald — es mirava de sabotejar la S. de les N., el conveni de Londres, demés d'ésser un complement del pacte Briand-Kellogg per la seva finalitat pacifista, s'acosta molt a l'esperit de la Lliga ginebrina.

Estem, en efecte, davant de l'aplicació d'un dels mitjans estudiats per la Conferència del Desarmament per tal d'arribar a la pau general. I això és un fet d'una importància immensa.

TIGGIS

«El petit Adolf s'empassa el pacte dels quatre»
(Caricatura d'una publicació clandestina alemanyia)

efecte, en el text primitiu — llegit pel mateix Mussolini en el Senat italià — es comprenia la formació d'un veritable directori europeu — per l'estil del format en 1815 —, contrari absolutament a l'esperit de l'estatut ginebrí i que constituïa un perill per a la política d'unió europea.

Amb aquell projecte, Mussolini sostenia primer que res la necessitat d'una revisió dels tractats, i proposava, com qui no diu res: la substitució d'un corredor alemany al polonès (és a dir, el retorn de la Pomerània sota la dominació alemanyia); l'amputació de Romania amb la cessió de la Transilvània a Hongria; el desmembrament de la Iugoslàvia, les parts de la qual, segons la concepció mussoliniana, haurien estat distribuïdes així: el Banat a Hongria, la Croàcia a Itàlia, la Càrria a Àustria, l'Herzegovina, Montenegro i la resta de la Dalmàcia a Albània.

El cap del feixisme italià, però, tingué la pudícia de no mostrar un document tament increïble a l'ambaixador de França, H. de Jouvein, però pregà Mac Donald de presentar-lo personalment al govern de París.

L'ex-cap del laborisme, que deu la seva fortuna política a les idees democràtiques, i que avui és cap d'un govern sostingut pels seus adversaris d'ahir, després d'haver aprovat sense horroritzar-se un text semblant, acceptà — i complí — l'encàrrec de presentar-lo a Daladier i Paul-Boncour.

Probablement els dos homes polítics francesos es devien trobar davant la sorpresa més desagradable de llur vida. Però saberen aguantar-se els nervis i armar-se d'una gran paciència. Adhuc s'afirma en algun centre polític que a París hi hagué per un moment la intenció de retornar el sorprenent document sense cap resposta.

Però de Londres respongueren que el cas era que hi hagués algun pacte dels quatre!

Aleshores Daladier i Paul-Boncour es posaren a la feina i prepararen aquell memoràndum que fou tramès al Palau Chigi i que contenia les directives d'un nou projecte. Sobre aquestes línies fou redactat el text rubricat recentment, que és, però, ben diferent, en l'esperit i en la lletra, del text primitiu.

Ara bé, si en política el que més valor hauria de tenir és la coherència i la sinceritat, és lícit de preguntar-se com ha estat possible que en un brevíssim espai de temps el Duce hagi pogut frenar els seus ardors revisionistes i acontentar-se amb un pacte que, per dir-ho en pocs mots, no diu absolutament res. De totes maneres, el pacte pot posar Alemanya en condicions de no perjudicar, ajuntant-la amb nacions més assenyades i més potents, com França i Anglaterra. Hitler ho comprengué; per no demostrar-se ingrat amb qui tant l'ha ajudat, va fer veure, el 7 de juny, que acceptava el nou text, i ha permès que l'ambaixador alemany el signés. Però després les coses han canviat: el cap del nazisme ha fet saber al del feixisme que no hauria anat més enllà.

Els règims de dictadura miren molt més l'èxit del moment que les possibilitats futures; per això el Duce s'acontentà amb l'artificios triomf que tingué amb la rubricació. A Berlín, però, hom canvià d'actitud envers Roma, i avui entre els dos dictadors sembla haver-hi més aviat una certa fredor de relacions.

El pacte dels quatre, ja minat per les raons apuntades, ha rebut un cop de gràcia definitiu que anulla tots els seus efectes. Ens referim a la convenció per a la definició de l'agressor que aquests dies han signat a Londres Rússia, Polònia, la Petita Entesa i els Països Bàltics. Deixem de banda l'examen de l'enorme importància de l'acostament russo-romanès, no essent aquest l'assumpte que ens hem proposat de tractar en aquest article.

Notem només que malgrat algunes versions — més que no pas el contingut del text — tendissin a fer creure que el pacte de

CANISERIA
FITÓ
BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Excursió col·lectiva a ROMA

amb motiu de la celebració de l'Any Sant

15 dies de deliciós viatge, per pessetes 577, tot comprès

Pròxima sortida: 22 de juliol de 1933

DEMANI FASCICLE EXPLICATIU

Cautxú Català

Corts Catalanes, 615
Ronda Sant Pere, 12
Passeig de Gràcia, 127

Gorres per al bany; selecció de models des d'una pesseta.

Sabotilles de cautxú; models de gran moda.

Joguines flotadors.

Salvavides «Flota».

Piragües de lona i cautxú.

Cèrcols de cautxú per al TENICOIT (joc de moda a les platges)

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

EL CINEMA

LA TEMPORADA PASSADA

Consideracions generals

Les coses del cinema s'han situat de tal manera que ens hauríem d'avesar ja a no parlar més de cinema sonor, sinó simplement de cinema, en referir-nos a les produccions del moment. El cinema sonor és un fet que ha entrat ja en els dominis de la més rigorosa normalitat; l'hora és arribada, doncs, de considerar el cinema com una expressió artística que comporta alhora — o pot comportar — imatges, paraules, sons i música.

en situar-se en una perspectiva superior, fruit del geni creador i per tant innovador. Gèneres en voga? En el cinema, llevat de rares excepcions, és el públic qui mana, és el públic qui determina els gèneres en voga. Ara diuen que tornen les revistes musicals i que les operetes són lluny de disminuir. El cinema, que ha explotat darrerament per damunt de tot els recursos immensos de la paraula, no es resol a abandonar el concurs de la música, concurs al

D'un film de «gangsters»: «O. K. América»

Si el punt de vista purament estètic no fa incompatible la coexistència del cinema mut i del cinema sonor, en canvi el punt de vista industrial, que coincideix aquí amb el punt de vista històric, sembla indicar que els dos gèneres s'exclouen. Amb l'adveniment i normalització total del segon, el primer ha passat a no interessar als productors actuals. I en dir això no teoritzem, sinó que constatem, i constatem que el cinema no és avui allò que era ahir. Aleshores, ens trobem davant de dos gèneres d'una mateixa expressió artística? La puixança creixent del segon gènere, la seva actualitat, ens inviten en tot cas a considerar amb el mot cinema aquell llenguatge artístic que triomfa avui amb *Noies d'uniforme*, *Sóc un fugitiu*, *L'opéra de quat' sous*, etc.

Si volem fixar la situació actual d'aquest devenir, d'aquest progrés ascendent, devem referir-nos a la producció presentada durant la temporada que està avui pràcticament acabada. Malauradament, el negoci cinematogràfic a Barcelona està prou desballestat perquè en considerar globalment la producció estrenada d'ençà d'octubre darrer com un exponent de la situació actual, no podem evitar una innegable arbitrarietat: l'arbitrarietat de situar en un mateix inventari produccions de diferents èpoques. El copyright delator ens ha dit en mantes ocasions el retard amb què certes produccions arriben al públic de Barcelona. Diferències de dos i tres anys, i aquest lapse de temps quasi quasi que justifica de parlar, com acabem de fer potser amb un xic d'exageració, d'èpoques.

Naturalment que ara la marxa progressiva del nou cinema és ja un bon xic alentida, en comparació amb els anys anteriors; volem dir que no és el mateix comparar el camí fet des del 29 al 31 amb el que s'ha corregut del 31 al 33, i això no vol dir sinó que són moltes les conquestes ja aconseguïdes en el camp de la tècnica. Les sorpreses no han abundat aquest any darrer, i d'això no ha d'inferir-se'n un judici despectiu. Una sorpresa és sempre una qüestió de relativitat i una *Parada de l'amor* avui ja no pot ésser una sorpresa. Les coses, diem, entren en els temps de la normalitat i el llenguatge del cinema marxa vers l'estabilitat, estabilitat que només les obres veritablement de talent poden superar

qual el cinema parlat ha renunciat gairebé per complet. Anem, sembla, cap a la delimitació precisa dels gèneres, delimitació tan necessària a la vitalitat de tots ells. Cal deixar les cançons dels films no musicals i reservar aquestes filigranes melòdiques a les revistes i operetes. Que tothom sàpiga el que va a veure i que s'acabi aquella lamentable discòrdia que veiem instal·lada en el contingut d'una pel·lícula, discòrdia fruit d'un afany d'explorar sense solta tot el que és possible d'explorar.

Moviment, el públic el reclama per damunt de tot, i l'any darrer hem pogut veure com els productors tenen sobre això idees precises. No perdre cap de les virtuts que feien la glòria del cinema mut, tot explotant les noves virtuts aconseguïdes per obra i gràcia del microfon dúctil i realista. Moviment, sentiment i també realitat. Fixeu-vos en l'èxit dels documentals, que revela una xafarderia pseudo-científica dels públics desitjosos de recórrer països, d'explorar el món de la natura, d'acompanyar els heroics escaladors vers els pics de la terra i els aventurers que s'endinsen vers el cor del continent negre. Hem vist a l'estiu, quan els cinemes estan deserts, una cua de gent per entrar a veure un film de muntanya al cinema Catalunya. El públic és potser víctima d'un tòpic, que obra com una auto-sugestió; el cas és que els films documentals o bé aquells que comporten un *scénario* exòtic tenen èxit. El film de *gangsters*, que és l'exponent més desenfadat del film de moviment, té un públic addicte que podria tanmateix perdre la paciència avui o demà. Una evolució dels assumptes vers la realitat quotidiana de la vida que aproxima les històries cinematogràfiques a la vida de tothom, evolució que es trasllueix en el cinema americà, fora sens dubte quelcom de desitjable. Per aquells que van al cinema a la recerca d'emocions fortes, els films de misteri, tan deplorables fins ara tots ells, fan el fet. I per damunt de totes les gràcies de la tècnica sempre en progrés, per damunt de les excel·lències o decrepituds dels gèneres, el culte dels estels. *Grand Hotel* es posa com un exemple; i les *vedettes*, els veritables centres entorn dels quals gravita la producció en gros. El públic les adora, i els productors tallen els assumptes a llur mesura.

La setmana entrant, en donar una llista de títols, procurarem completar amb alguns exemples concrets aquestes paraules d'avui, que tenen sens dubte més el caràcter d'una divagació que no pas d'una reflexió sistemàtica.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Lenormand i el cinema

Lenormand i Gémier treballen en el transport de *Le simoun*, del primer, a la pantalla. El cèlebre autor dramàtic, a propòsit d'això, ha dit:

—No aprovaré mai una transposició estricta d'una obra meua. El cinema forma un art absolutament separat del teatre. Cal cercar l'expressió pròpia d'aquest art nou ple de fineses. És el que Gémier i jo hem intentat amb *Le simoun* i que provaré de perfeccionar amb *La dent rouge*, *Mixture*, *Asie*, *Le lache*, *Les Ratés*, ja que els cineastes s'hi volen interessar.

—Quins han estat els vostres mètodes amb *Le simoun*? — li ha preguntat un interviador.

—Primer que res, el text — ha respost Lenormand —. No pot pas ésser el mateix que en el teatre. Així que hom surt de les tres dimensions per anar a una superfície plana com és la pantalla, el text ha de perdre volum i ressonància. Cal saber procedir a la compressió. Una peça teatral és bona sovint per les paraules; un film és bo pel món d'imatges que engendra. Per això voldria que els postors en escena fossin més audaços en llurs mitjans d'expressió. La responsabilitat total ha de recaure sobre el postor en escena. Aquest ha estat el cas de Gémier, i no puc sinó felicitar-me'n. Ja veieu que és un mètode que no té res de complicat. De totes maneres, he de formular algun plany: la subordinació insuportable a la tècnica. En això caldrà fer molts progressos. Al teatre, hom disposa d'un mes per assajar, per veure si un nas va bé amb tal llum; al cinema, cada número que inscriu la *script-girl* és un assaig general! De totes maneres, no he tingut mai tantes esperances en el cinema com d'ençà que hi he col·laborat, i crec que no és gaire llunyà el dia que trobarem l'home que cal, alhora escenarista, postor en escena, director, tècnic del so, tècnic de la fotografia...

Marcel Pagnol, director

Marcel Pagnol deu haver trobat gust al cinema, i, no content de dirigir les obres seves que han estat dutes a la pantalla, ara el tenim projectant d'adaptar cinematogràficament quatre o cinc obres literàries.

Ha començat amb *Les demi-soldes*, de Georges d'Espèrès, que en el film tindrà un altre títol més napoleònic: *L'agonie des aigles*.

Marcel Pagnol

Per Pagnol, el cinema és un teatre perfeccionat. Troba que aquell oferèix més que aquest, múltiples possibilitats d'augmentar i reforçar l'atmosfera de les obres i alliberar-se de les subjeccions que comporta l'art dramàtic.

D'Espèrès és una mica un autor oblidat. Els seus llibres més o menys històrics, més atents a reconstruir l'atmosfera d'una època, no són gaire llegits. No fou pas, ni el seu millor temps, un escriptor que travessés les fronteres. Però això no vol dir res. El que importa són els resultats. I sobretot per l'experiència que Pagnol vol intentar de no servir-se de l'acompanyament musical, sinó de confiar la creació del ritme de l'obra únicament a la paraula, però sense caure en la xerrameca que ha fet badallar tant des de l'adveniment del parlat.

La susceptibilitat de Jeanette Mac Donald

Jeanette Mac Donald ha processat un periodista francès, André Ransan, el qual havia publicat en la revista *Fantasio* un presumpte interviu amb la cèlebre *vedette* americana.

La protagonista de *La parada de l'amor* es queixa que el periodista ha fet a costa seva «humorisme fora de lloc» i publicat coses que constitueixen una manca de respecte a la presumpta interviuada que poden comprometre «la seva reputació de noia».

Ransan, entre altres coses, havia escrit que Jeanette li havia permès, en el curs de l'entrevista, de mesurar la longitud de les seves cèlebres pestanyes i de tallar-li del clatell un rinxol de cabells com a record de la conversa. En reparació del dany moral causat per l'irrespectuós interviu, l'estrella reclama al periodista una indemnització de 200.000 francs.

En la vista del procés, Ransan ha declarat, naturalment, que no tenia cap intenció difamatòria i que només havia volgut fer humorisme, i ha dit que estava disposat a donar les seves excuses a la cèlebre artista, que ara es troba a Nova York. El procés ha estat ajornat.

En ocasió d'aquest procés, han sortit padrins de la moralitat del culpable: Tristan Bernard, Henri Duvernois, Lucien Descaes, Edmond Sée, Pierre Brissou, i una padrina — i quina padrina! —: Cécile Sorel.

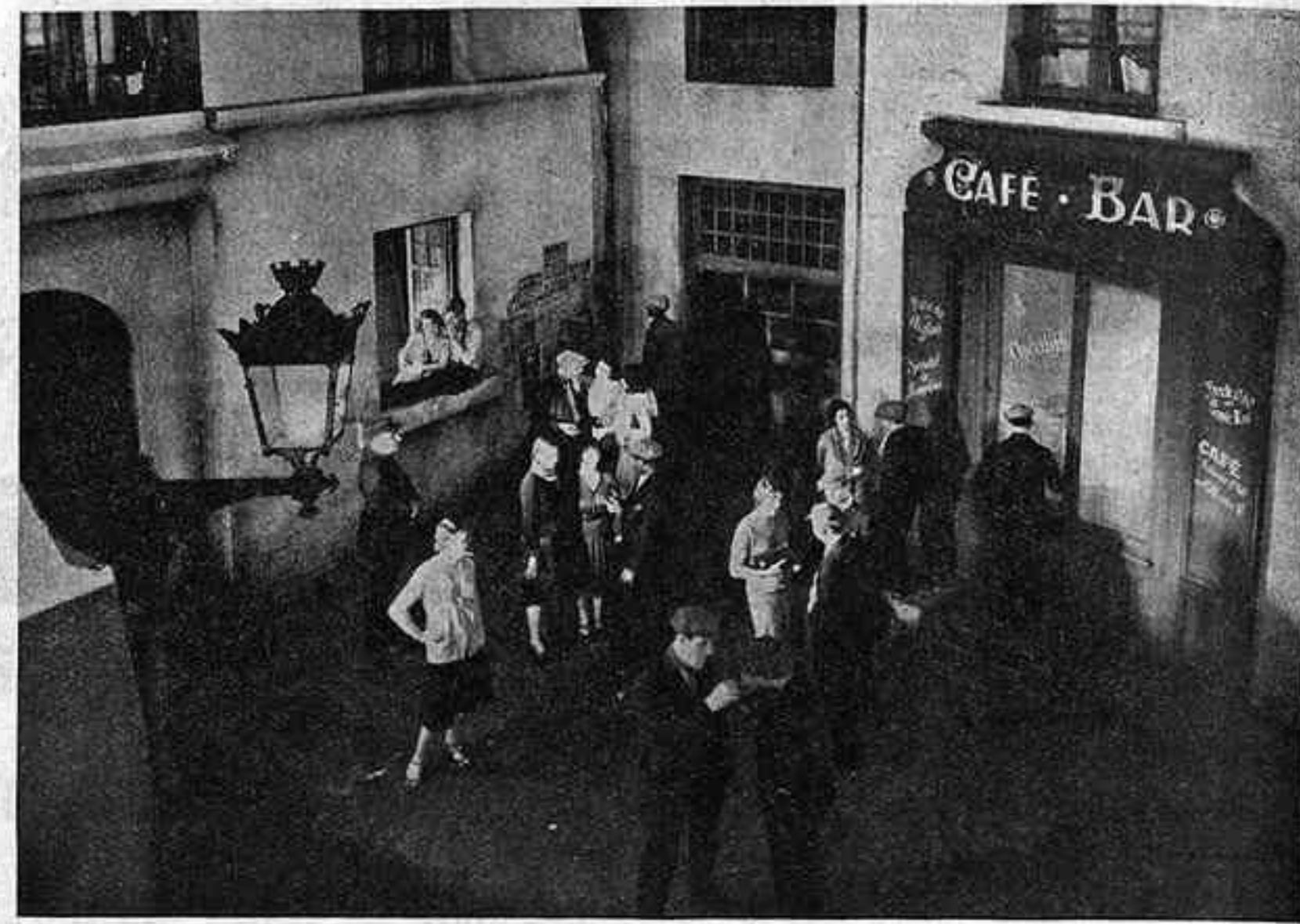
L'atmosfera necessària

Les notes de les empreses i els anuncis parlen sovint de films d'acció o de films d'atmosfera. Això no vol dir res. Car de la mateixa manera que en tot film ha d'haver-hi acció, l'atmosfera és necessària. Cal que l'espectador experimenti la sensació que l'acció d'un film és descabdella allà on l'escenarista l'ha situada. Nova York o San Francisco. París o Hamburg. Sense atmosfera, el film és una producció manecada.

Tots els elements d'una pel·lícula han de crear aquesta atmosfera. Comencem pels de-

racials: contrabandisme, periodisme, etc. Però no tothom ho veu així. I encara són nombrosos els directors que s'entesten a «reconstituir» ambients que només coneixen vagament.

L'Europa vista pels postors en escena americans, per exemple, és de les coses més divertides que existeixen. Tots ens hem indignat davant aquella Venècia de cartó amb gondolers sentimentals, davant aquell poblet del Nord de França ocupat pels alemanys, i davant aquella Espanya pintoresca, mig de pandereta i mig mexicana. I els tipus

«Cœur de Lilas»

corats, naturals o artificials. Molts directors creuen resoldre el problema intercalant en el film vistes de la ciutat on transcorre l'acció. Un exemple lamentable — local i recent — d'aquest procediment: les vistes de Barcelona de *Mercedes*, la deplorable producció d'un senyor Castellví. Però això és tan inexpressiu com un vulgar àlbum de postals. Cal triar. Cal seleccionar els llocs de la ciutat més rics en caràcter. Ací van alguns exemples. La vorera d'un *speakeasy* en *Vint-i-quatre hores*, la façana de la casa d'El carrer de King Vidor, ens donaven una sensació molt més exacta de Nova York que totes les vistes dels gratacs de la Fifth Avenue, dels tres ponts clàssics: Brooklyn, Manhattan i Williamsburg o de l'estàtua de la Libertat. Aquell carrer, tan simple i tan humà, de *Catorze de Juliol* de René Clair, ens donava una idea més perfecta de París que totes les vistes de la Torre Eiffel, de l'Opera o de l'Arc de Triomf. Cal vigilar també els detalls. L'objecte més insignificant, el més petit accessori, han de crear igualment l'atmosfera indispensable. Situar l'acció. Cal fer-los parlar. Donar-los vida.

El rètol del bistro — *Café Bar* — de *Cœur de Lilas*, un film singularment evocador d'Anatole Litvak, la trompa del fonògraf desuet de *Paris-Béguin* d'Augusto Genina, els pals amb rètols anunciadors de carrers de *Pot-pourri neoirqui* i *Broadway de dia*, magnífics documentals de la Fox, *definien* un ambient. I eren els detalls exactes sense els quals un conjunt perfecte no és possible. Finalment, no cal negligir els interpretats. L'ur plàstica, llur dicció, llur gest han de col·laborar així mateix a la producció de l'atmosfera imprescindible. Com han d'ajudar-hi també les llums, creadores màgiques de poesia.

Dissortadament, els films amb atmosfera escassegen. Per què? Perquè molts productors ignoren que un director només pot realitzar bé els assumptes que coneix i que sent intensament. Caldria encarregar a tot director assumptes del seu país. Car està demostrat que els millors films francesos són aquells que fan revivre homes i ambients típicament francesos. Que els millors films alemanys són aquells que tracten temes específicament germànics. I que els millors films americans són els més profundament

europaus que s'empesquen molts directors ianquis? Qui no s'hi ha divertit? Un francès ha de portar necessàriament mostatxos esburifats o *barbiche*, jaqués i pantalons de corte. Un espanyol o un italià és una mena de ballari argentí o de *gigolo* nerviós, amb el rostre color d'oliva, els cabells engomats, els ulls oblics i els llavis molsuts i sensuals. I aquells minyons de l'Europa Central que porten invariablement el cap afeitat dels cotats i del darrera, monòcle i cicatriu a les galtes? Tots aquests tipus són tan estandarditzats i tan falsos com l'acabament feliç, el triomf dels bons i el càstig dels dolents i la noia pobre que es casa amb un fill de milionari. Entre els films americans recents més mancats d'atmosfera, recordem *Mata-Hari* de George Fitzmaurice i *Arsène Lupin* de Jack Conway. No cal dir que quan els alemanys o francesos intenten evocar ambients americans obtenen els mateixos resultats catastròfics. Un americà vist per un director francès o alemany és indefectiblement un *senyor* encarcerat que usa ulleres de conxa i mastega cigars en un interior estil Exposició d'Arts Decoratives. I l'Alemanya, que tant a la vora de França es troba, ha fracassat sorollosament quan ha volgut fer revivre ambients francesos. Dos films recents, *El procés Dreyfus* i *El robatori de Mona Lisa*, ben fets, ben interpretats, però absolutament orfes d'atmosfera, ho demostren plenament.

No ens cansarem de dir-ho. Un director només pot realitzar bé assumptes que coneix i sent intensament. Unicament així els films tindran l'atmosfera necessària. Els exemples abunden. Films reeixits, perquè tenen atmosfera, són *Cœur de Lilas*, una pel·lícula de Litvak en la qual els baixos fons de París eren pintats amb mà de mestre; *Sous les toits de Paris* i *Catorze de Juliol* de René Clair; *Noies d'uniforme* de Leontine Sagan; *Petit César* i *Sóc un fugitiu* de Mervyn Le Roy; *Scarface*, d'aquell Howard Hawks que algú ha anomenat «l'americà cent per cent de la posta en escena»; *Berlin-Alexanderplatz* de Phil Jutzi, que ara s'ha reprès a París amb molt d'èxit... Tants i tants d'altres, realitzats per directors que coneixen el tema, l'estimen i el senten amb intensitat.

SEBASTIÀ GASCH

PUBLI-CINEMA
 Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
 De les 3 tardes a la 1. matinalada
 Reportatge Cineac de París
 Volta Ciclista a França
 Resum de les 12 primeres etapes. Arribada dels guanyadors de cada etapa
 Noticiari Fox Sonor
 Últimes informacions mundials
 A la Mediterrània
 Catifa Màgica Movietone

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

CODORNIU

COLISEUM

ESTRENA DE

i la tan esperada reposició de

MARRUECOS

per Marlene Dietrich
 Director: Sternberg

Són dos films PARAMOUNT

2 ptes. 1 pta. 50 cts.
 Bufaca Amfiteatre General

ACTUALIDADES
 Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- **Llac Major**
 Documental simfònic d'aquest famós llac.
- **Gaumont Gràfic núm. 5**
 Anecdòtic mundial al dia.
- **França Actualitat núm. 45**
 Celebració de la festa del Sagrat Cor a Madrid. Noces de l'ex-príncep d'Astúries.
- **L'amic Trol**
 Reportatge de l'educació dels gossos policies a la jefatura d'aquest cos a Alemanya.
- **Eclair Journal**
 Assaig per a una ascensió a l'estratosfera. Sortida de l'escudreta del general Palbo en el seu creuer a Chicago. Concurs de bandes militars de tot el món a París, amb el concurs de la Banda Republicana Espanyola. LA VOLTA A FRANÇA EN BICICLETA

Programa de rigorosa exclusivitat d'aquest Saló

Sessió contínua de 3 tardes a 1 de la nit
 Entrada única 1 pesseta

A les GALERIES SYRA trobareu els presents de més bon gust i qualitat
 Diputació, 262 - Telèfon 18710

EL TEATRE

LA RENAISSANCE TEATRAL

Una obra catalana de Carnicer

Tothom sap que allò veritablement autòcton que hi ha en la sarsuela espanyola pervé de la tonadilla, gènere escènic que molt antigament gaudí una difusió extraordinària i que, si no la sarsuela mateixa, fou el motor que l'accelerà. La cançó aïllada que a mitjans del segle XVII era la tonadilla, posada en els programes a manera d'interludi, dita generalment per una actriu, esdevingué a principis del segle XVIII un quartet que en virtut d'ésser cantat abans de la comèdia fou anomenat *cuatro al empezar*. La tonadilla, acceptada per totes les companyies, celebrada per tots els auditoris, anà al darrer terç del XVIII en crescendo. La cançoneta unipersonal, el quartet, es convertiren, primer, en entremès cantat i parlat; més tard en sarsueleta abreviada o bé en òpera curta, si s'esqueia d'ésser la joguina musicada totalment. Aquesta classe d'obres, la duració de les quals no excedia de quinze o vint minuts, aconseguiren una voga esclatant. L'engrescament del poble per les tonadilles obscures les primeres temptatives encaminades a la fundació de la sarsuela pròpiament dita.

Segons una expressió de l'època, els arguments de les tonadilles eren basats «entre persones particulars», fórmula que permet d'entendre la fesomia de les obres, buides gairebé sempre en la comicitat. El fet d'ésser els assumptes de les tonadilles més fàcils d'empescar que els de la sarsuela gran, entesa en el sentit heroic o mitològic que semblava ésser privatiu del gènere, permetia de renovar sovint els títols. La música, recolzada en les melodies populars, assequible, per tant, a la massa del públic, resistia quantes formes o variacions volguessin donar-li llurs autors. Per aquestes i altres raons que citaria si plomes més qualificades que la meua no haguessin tractat el tema amb la cura i l'extensió convenients, quedaren les tonadilles convertides en autèntiques sarsueles de la mena que podríem dir-ne del *gènere chico*. Succel aleshores que de la mateixa manera que al darrer terç del segle XIX les sarsueles en un acte mataven les de tres, la tonadilla ofegà la sarsuela seriosa, la música de la qual mancava de la senzillesa i la claredat indispensables per a captivar la multitud.

Exposades — per bé que de pressa i corrents — les característiques de la tonadilla, m'abstindré de noves argumentacions. Em privo, igualment, d'explicar qui fou Ramon Carnicer, compositor sobresortint del qual les històries van plenes. Estic cert que no hi ha músic ni aficionat mitjanament erudit que no tingui esment de la vida i l'obra de Carnicer, arribat a Barcelona l'any 1806; traslladat a Mahó en sobrevènia la guerra de la Independència. Ramon Carnicer, que a l'any vuit comptaria amb prou feines dinou anys, tornà del seu voluntari exili l'any 1814, que fou el de l'evacuació del territori català per les tropes del general Duhesme.

CONTINENTAL

Clarís, 5. - Telèfon 19763
BARCELONA

Per bé que els biògrafs de Carnicer assenyalen l'estada del músic a Mahó, no fan cap referència a una obra escrita pel mestre a la plàcida ciutat menorquina; obra que no consta tampoc en les recensions bibliogràfiques seves i que ultra la particularitat d'avençar-se cronològicament a la simfonia d'El barber de Sevilla, jutjada per tothom com la primera composició sortida de la seva ploma, té el mèrit d'ésser l'única producció catalanesca que es troba en el variat i copiós repertori de Carnicer. Vegi's si val la pena de corregir la falla.

A punt d'ésser la tonadilla extingida com a element dramàtic, féu representar Carnicer al teatre de Mahó una composició d'aquell gènere dita *La Cantinera*, que és una mostra reeixida del dinamisme i de la maduresa assolides per la modalitat escènica que m'ocupa; una veritable sarsuela en miniatura, car ultra un petit argument conté trossos declamats entre cantàbil i cantàbil. El llibre, dramt per un emigrado catalán amante de su patria, estampat a la mateixa ciutat de Mahó l'any 1813, presenta un episodi de la guerra de la Independència, consta de tres personatges i té per fons un campament en el qual hi ha plantada una cantina. Al peu d'aquesta, en començar l'acció, una cantinera, que canta. Acabada la cançó de la dona es sent la veu d'un sometenista que diu una tonada amb aquesta lletra:

*Catalans a la guerra,
mori, mori la França,
que amb senyals d'aliança
el rei ens va robar;
anirem a Barcelona
en farem una de bona,
que a tots els partidaris
havem de degollar;
la laralla, etcètera.*

Terminada la cançó, apareix el sometentista, el qual, després d'un diàleg de circumstàncies, canta a duo amb la cantinera. Tan bon punt el cant és acabat, es senten una ratxada de trets que obliguen el sometentista a anar a esbrinar què passa... Tant i mentre, segueix el tiroteig alternat amb tocs de corneta i de tabal; amb crits d'Aire, minyons; a ells, botuaneu; fuma-li; pega-li; casca-li; leva-li l'ànima que té, i altres no menys recargolats i significatius. En cessar el rebombori es mostra altre cop el sometentista portant un soldat francès agafat per l'orella. El sometentista diu al gavatx que «li posarà un cul com un tomàquet; que el deixarà que no serà bo pels gats» i un munt de fineses adients a la situació.

La cantinera, compadida, prega el sometentista de perdonar l'enemic. El sometentista s'inclina a la demanda, a condició, però, que accepti el francès d'allistar-se sota les banderes espanyoles. El presoner, potser per a sortejar el mal pas, s'avé a abandonar el pavelló del seu país i a guerrear al costat dels espanyols. El sometentista li mana de jurar-ho cantant. El francès, obedient, diu una corrandà, acabada la qual, i per a segellar el jurament, trepitja la cocarda tricolor. El sometentista proposa de celebrar la conversió amb un brindis, idea que els interlocutors accepten de bon cor. En haver dringat, el sometentista invita el francès a buidar la motxilla, massa ventruda per a un infelicitat. De l'interior del sac en surten un parell de sabates velles, una mitja esquinçada, un braguer, una camisa esparacada, unes solfes i uns rosaris. El francès confessa que els objectes li pervenen d'un saqueig perpetrat a Vilafranca. La cantinera esguarda les solfes amb sorpresa, car s'ensopeguen de contenir un cançó patriòtica molt estesa a la seva terra. El sometentista li prega d'entonar-la, la qual cosa fa la dona seguidament. El cant patriòtic, darrer dels vuit petits números que comporta l'obra, és també el més extens.

El diàleg de *La Cantinera*, d'una ingenuïtat còrpenadora, dona idea del patriotisme primari que a les primeres albrors del segle XIX trasbalsà la societat espanyola. Llastima de no saber qui en fou l'autor. Més de lamentar encara que amb el llibre, parlat en gran part en català, no es salvés la partitura de Carnicer, que no compongué altra producció d'aquesta mena, del qual no existia ni la sospita que hagués treballat en un text vernacle.

JOSEP ARTIS

LA MÚSICA

Setmana mozartiana

Hom recorda Rapallo, a casa nostra, per dos tractats més o menys observats que hi foren firmats tot seguit de la Guerra; en un ambient de client de Cook o de l'American Express, però, amb aquest nom coneixen la ciutat d'hivern, a la Riviera italiana, freqüentada pels desvagats de dos continents. Rapallo és un punt de repòs en l'express París-Roma i entre tants americans-maletes, caravanes hongareses, antics

grup — han organitzat l'esmentada Setmana Mozartiana a cura del compositor i pianista Gerhart Münch i de la violinista Olga Rudge.

El festival Mozart d'aquests dies — que s'institueix amb caràcter anual — ha donat quelcom que ni els cabals del Mozarteum ni la intel·ligència de Paumgartner han sabut fer a la ciutat mare del músic: el públic entès que assisteix als espantosos festivals

Mozart i la seva germana al piano (Gravat d'Aubert)

empleats anglesos a l'Índia i xilens fills d'emigrants, arriba sovint un nom il·lustre en la literatura, la pintura o la música a augmentar l'estol de personalitats citades en llibres i revistes que ha fet de Rapallo el seu centre d'operacions. A la terrassa del cafè Rapallo trobareu Ezra Pound, l'infatigable autor dels *Cantos* — el poema més important del nostre temps — i Basil Bunting, el seu company d'expatriació voluntària, Saviotti i Eugen Haas; el pintor Koschka enmig d'un grup d'hebreus i de joves. Més enllà els poderosos: Hauptmann a l'Hotel Excelsior, Angelo Gatti a l'Imperiale i a l'altra banda, Fritz von Unruh en la villa que un temps ocupà Nietzsche; en un recó, el caricaturista Max Beerbohm i — entre els italians — Salvatore Gotta, Rosso di San Secondo i el pintor Monti.

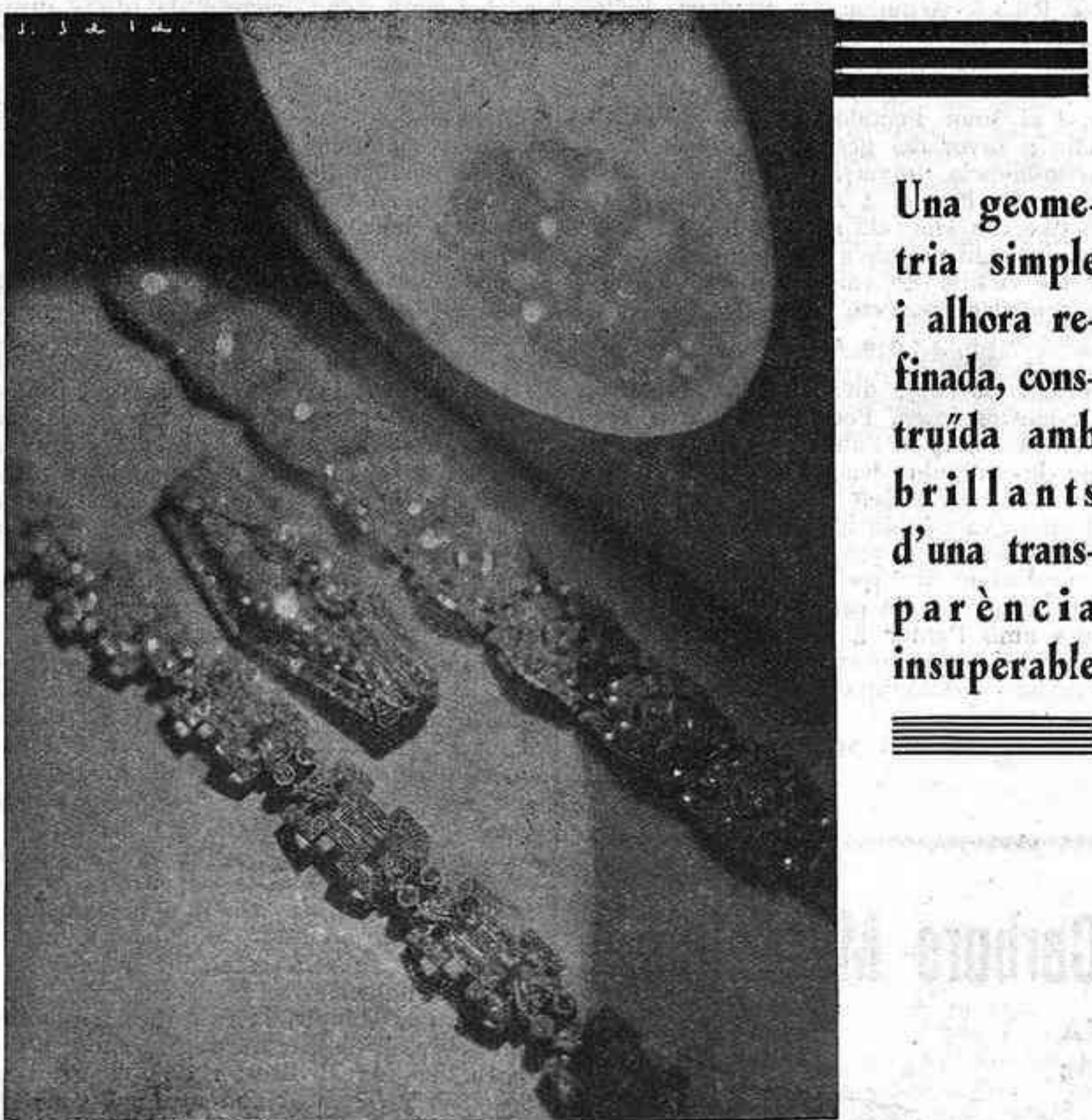
De l'amistat d'aquestes i altres persones sorgí el grup *Tigullio*, l'òrgan del qual — *Supplemento Letterario de Il Mare* —, després d'haver somogut durant quasi un any l'ambient artístic italià, ha trobat continuador en *Quadrante*, la nova revista de Bontempelli i Bardi. El propòsit del grup, lluny de tota preocupació mundana o esnobística, és organitzar blocs de manifestacions que il·lustrin un determinat problema o una època de la cultura. Amb aquest esperit, Pound, Bunting i Haas — del Comitè musical del

de Salzburg no ha tingut mai l'avinentesa de sentir aplegades, com ara a Rapallo, un bon nombre de les sonates que per a violí i piano ha deixat escrites Mozart. Hom s'explica que essent aquestes eminentment *musica da camera* (i per tant *duetti* on els instruments, renunciant a tot virtuosisme, es mostren igualment importants), acostumin a mancar en els programes dels virtuoses, que al treball disciplinat que suposa aquella preferixen la grata facilitat del solista. Münch i Olga Rudge, en executar no menys que dotze de les divuit sonates, han demostrat fins a quin punt els dos instruments deuen integrar la unitat musical. Res d'estrany en qui, com la violinista americana, ha donat a conèixer tantes obres contemporànies — d'Antheil entre altres — on l'antivirtuosisme és obligat; i Gerhart Münch, que a la personalitat pròpia afegeix pertànyer a un llinatge la intel·ligència musical del qual prou coneguda és a Alemanya.

Ultra l'execució de música italiana antiga compten, els del grup *Tigullio*, pel curs vinent, amb el concurs personal de l'americà Antheil i dels hongaresos Frid i Serly, orquestrador aquest de la *Fantasia i Fuga per a rellotge mecànic*, de Mozart. I ens augurem que hi sigui un fet l'actuació dels nostres Frederic Mompou i Ramon Borràs-Prim.

JOAN RAMON MASOLIVER

Als subscriptors de MIRADOR els serà tramès el número al lloc d'estiueig si el fan saber a aquesta administració.

Una geometria simple i alhora refinada, construïda amb brillants d'una transparència insuperable

JOIER J. ROCA

Rbla. del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

LLANTERNA

«Arabella»,
de Richard Strauss

Quan Hugo de Hofmannstahl morí, Richard Strauss recollí la darrera obra del gran poeta: *Arabella*, que ja havia estat objecte d'una narració titulada *Lucidor*, figures per a una comèdia no escrita. S'inspirava en la idea romàntica de les dues ànimes de l'home, la diürna i la nocturna, i suggeria més que representava escenes de la Viena d'antany.

Però d'*Arabella* a *Lucidor* hi ha molta diferència. *Lucidor-Lucilla* (la noia vestida d'home), causa innocent i culpable de tants embolics, queda endarrera per deixar en primer terme la seva germana Arabella.

Hofmannstahl i Strauss, en més de vint anys de col·laboració, escriviren set obres. *Arabella* reserva, diuen, una viva sorpresa als oients, car Strauss no ha escrit, d'ençà del *Cavaller de la Rosa* res més colorit i més animador, sense acudir a un nou estil, sinó emprant els mateixos procediments simfònics que abans. Aquella mica de trivialitat que sempre surt en Strauss, és en *Arabella* molt menys aparent.

L'Òpera de Dresde ha tingut, presentant *Arabella*, per setena vegada l'honor d'estrenar una obra de Strauss, a la qual els crítics pronostiquen un èxit com el del *Cavaller de la Rosa*.

L'olimpiada de Moscú

Traduïm de *Le Mois*:

«Vint-i-cinc escenes revolucionàries de França, d'Anglaterra, d'Alemanya, de Bèlgica, de Suïssa, de Txecoslovàquia, de Noruega, d'Holanda, de Dinamarca, de Mòntgòlia i de tres membres de la U. R. S. S., a saber: Ucraïna, Azerbeïdjan i de la R. S. F. S. R., han estat representades a l'Olimpiada internacional de teatres revolucionaris que acaba de tenir lloc a Moscú. Dues-centes persones s'han reunit per aquest motiu en la capital soviètica, gairebé la meitat de les quals pertanyents al partit comunista; aquestes persones representen vint-i-cinc teatres, car les companyies revolucionàries de vegades són exigües i sovint s'accontenten de posar en escena petits *sketches* de propaganda i de declamar poemes revolucionaris. Les *Izvestia*, a propòsit d'això, elogien particularment l'activitat clandestina de les petites escenes alemanyes precedides per la policia hitleriana, la dels *Comediants rojos* de Londres, del *Teatre proletari* de Bèlgica, així com de dos grups francesos titulats *Octubre* i *La Brusa blava de Bobigny*. Aquest darrer grup, que ja fa trenta mesos que existeix i no posseeix per tot local més que un camió que recorre els voltants de París i les províncies, té seixanta-cinc espectacles diferents inscrits en el seu repertori.»

Com observarà el lector, el *Teatre de Masses* que es donà a conèixer a Barcelona des del Poble Sec, no ha estat tingut en compte.

I també és molt probable que el *Teatre de Masses* de què parlem no hagi sabut el que havia de passar a Moscú. (Per detalls sobre el *Teatre de Masses*, vegi's MIRADOR, núm. 197, 10 de novembre de 1932.)

Una autobiografia

Ettore Petrolini, del qual parlarem la setmana passada, ha escrit la seva biografia, sota el títol *Modèstia a part*. I hi conta els seus debuts en l'art dramàtic:

«Quan era un noi — tindria onze o dotze anys — així que veia un enterrament, m'enganyava a la cua; després, de mica en mica, arribava tan a prop com podia dels parents del mort. Adoptava un aire desolat i plorava i tot per commoure'ls gent: «—Pobra criatura! — Quina pena que em fa... — Qui és? — Deu ser un nebot. — No; potser és un fill. — Però si no en tenia cap. — Doncs deu ser el fill de la portera. — No ho crec. Mira com plora.» Per dir la veritat, potser converses així no tenien lloc, però jo me les imaginava. I per què, al capdavant, buscar-me tanta feina? Es que ja feia teatre.»

Després d'explicar les etapes de la seva carrera de còmic, Petrolini exposa les seves concepcions de l'art i de l'ofici del teatre: «La matèria a recitar és immòbil gairebé sempre, si s'exceptuen algunes de les obres escrites per autors-actors, com Shakespeare, Molière i Goldoni. En un mot, el teatre escrit, des de la *Comèdia dell'arte*, és avorrit i antiteatral.»

«Suposeu que us anunciïn el matrimoni d'un amic vostre amb una dona bellíssima, i us diguin que el marit es proposa de mantenir-se a distància respectuosa, de respectar la seva dona, etc. Què en pensareu? És la posició dels que «respecten l'art» fins al punt de perdre tota iniciativa, tota llibertat, mentre que la primera demostració d'amor fóra usar violentament dels seus drets. Cal fecundar l'obra d'art, conservada escrita per necessitat; si no, resta una mòmia. L'actor mereixedor d'aquest nom — a més a més del bagatge de rèpliques i de frases còmiques ja fixades — ha de posseir el sentit de l'ambient en què treballa, deixar-se'n impregnar, i fer-lo valer amb una sensibilitat que és senzillament el seu veritable talent d'actor.»

EL NÚMERO D'ESTIU DEL

D'ACÍ I D'ALLÀ

Magazine català

És una superació dels números anteriors
Magnífiques il·lustracions en color per Oleguer Junyent
Nombrosos gravats

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Conservi la pell sana, neta, jove, fresca i gemada
Afaiti's depressa, amb higiene, simplement
Això ho aconseguirà amb la

PASTA
Nix

UN LLIBRE ACTUAL

«Orlando» i l'Ariosto

El més passat s'escaigüé el quart centenari de la mort de Ludovico Ariosto, l'autor del famós *Orlando furioso*; i el Romanticisme, que volia que un cert regust de sensibilitat patètica o de metafísica musical amarrés les grans obres, va passar un xic de llarg d'aquesta obra saniosa i delectiva. Es ara que pot recomençar una voga de l'Ariosto.

En efecte: la nostra època, una mica lassa del «psicologisme» i del «dirisme», sembla preferir aquestes obres fredes però d'una fantasia exuberant. La quantitat de belleses que contenen no és sucada dintre l'alcohol de la sàvia anàlisi o de les complicacions expressives.

Dins *Orlando furioso* els personatges, les accions, la moral, etc., no són víctimes de cap mena de tortura. Precisament un dels encisos de l'Ariosto és aquest esbargiment que circula per tot el seu poema. Cavallers que van d'una banda a l'altra, dames fantosques, gentils o esquerpes, accions cavalleresques o burlesques, amors tendres, rondalles, màximes, tot s'estén en una amplitud inigualada. Dins *Orlando* viuen sis o set novelles folgades; i cada episodi, cada vers, proporcionen una joia transparent, un desig de contemplació, perquè són bells i eixerits. No us llençen per la via de les agitacions i dissecions. Llegir l'*Orlando* és viure!

I tret d'això, cap escapada mental a la ciència ni a la pseudo-ciència. L'*Orlando furioso* és pur art.

Per això durant el segle passat, tarat de la mania de la ciència, els crítics que a propòsit de qualsevol obra divagaven sobre tot el món físic i moral, comprenyeren que no hi havia res a fer. I el deixaren de banda. Adhuc de Sanctis, crític genial, que no

té altre defecte que l'honorífic de pensar tothora en la Itàlia política, no tracta l'Ariosto amb tota justícia. Evidentment, no li servia per aquell projecte de formació de la pàtria a través de la literatura. I és que l'Ariosto no es deixa desviar fora del seu art. El poema té una perfecció expressiva que s'exhaureix ella mateixa.

A propòsit d'això recordo l'observació que havia fet quan, en converses privades sobre temes literaris, Carles Riba, que és un gran poeta doblat d'un gran crític, sempre que citava l'*Orlando* (del qual és admirador tan fervorós que diu que una de les coses que qualifica una intel·ligència és haver gustat o no l'obra de l'Ariosto). Carles Riba, doncs, es limitava, per tota explicació, a retreure'n uns quants versos en la llengua original. Un poeta no podia fer-ne altra crítica... ni un crític no en troba cap de millor.

He escrit, en començar aquest esbós d'assaig, l'adjectiu «deportiu» aplicat a l'*Orlando*. I ara el reprenc. Durant les primeres llegendes del poema, jo cercava el famós «humorisme» ariostesc i, francament, no el trobava. Ariosto, en cap punt de tota l'obra, no escriu ni per fer riure, ni tan sols per fer somriure, ni per posar-vos l'ànim dins un clima còmic.

Més aviat us provoca una llei d'enjagament interior, un tremp d'ànim deportiu. Tant l'argument, com la moral, com l'expressió, tot és pur joc, expansió perfecta i desinteressada.

El segle xx pot retrobar l'Ariosto, l'exiliat del Romanticisme, coronat de fresc llorer, d'aquest arbre clàssic que representa l'anti-salze.

ROSSEND LLATES

SOBRE L'ENQUESTA DE «LA REVISTA»

Protagonistes i comparses

Les nostres respostes a l'enquesta formulada per *La Revista* han tingut la virtut d'erigar la sensibilitat d'alguns comentaristes. Han estat alguns dels protagonistes de l'enquesta — J. V. Foix, Rafael Benet, etc. — els mateixos que han comentat amb una esgarripança la nostra possible ruptura de tradició que les respostes dels joves deixen entreveure. Ruptura de tradició motivada per la nostra opinió bon xic desfavorable de la generació anterior i, sobretot, per la nostra posició enfront de la idea de Catalunya.

No em preocuparé de desmentir aquesta tan comentada ruptura de tradició, perquè tant jo com els altres acusats pensem publicar, encara, moltes dotzenes de llibres en català, la qual cosa pesa com qualsevol altra prova. Demés, no acabo de veure prou clarament algunes posicions, com és ara la de Rafael Benet quan afirma que si ells no són lliures de pedanteria, nosaltres ho som menys, encara; amb la qual afirmació queda tranquil·la la seva consciència.

Al costat d'aquests protagonistes ha aparegut una sarabanda de comparses, composta per gent desconeguda els quals han volgut suplir l'oblit dels organitzadors de l'enquesta aprofitant la discussió per a, amb l'ajut dels llocs comuns, veure impresa la seva signatura amb lletres de linotip. D'aquesta sarabanda se'n destaquen dues notes molt pintoresques. Una d'elles fa un article aparegut a les pàgines de *Nosaltres Sols*, degut a la ploma d'un xicot que es diu Manuel Cruells, el qual confessa amb tota la il·lusió del letrader que renunciaria, per exemple, a l'amor a la mare, a canvi de l'amor a l'orella o al dit de la mare, allegant que l'amor quan perd en extensió guanya en intensitat. L'altra, deguda a la ploma del no menys inèdit Frederic Homs, aparegut a *La Publicitat* de diumenge, on el futurisme més agut pren el títol de *L'actual promoció universitària*.

De tota manera, el fet que jo citi com a pintorescos aquests dos articles no donarà mai dret a llurs autors a mantenir correspondència amb mi.

Jo crec, francament, que hi ha molts més motius d'alarma en la resposta d'Agustí Escasas, per exemple. Perquè crec que vol dir una desconexió més greu (desconnexió, indiferència). I crec — ara que puc ésser jo

qui comenta les respostes dels altres — que la posició d'Agustí Escasas és molt més lamentable que les nostres des del punt de vista patriòtic, si és que les nostres respostes tenen alguna cosa lamentable als ulls d'algú.

Agustí Escasas es lamenta, esquitament, del nostre país i enveja, esquitament, qualsevol país on sigui garantitzada als escriptors una condició aburgesa i una vanagloria. «Es evident — diu Escasas parlant de la seva obra — que una obra així a qualsevol país civilitzat hauria trobat una protecció des de dalt.» I més avall: «Si en lloc d'ésser català jo fos francès, anglès o alemany, és molt possible que la meua obra ja hagués donat la volta al món i m'hagués valgut tota mena d'honors, normalíssims en una civilització organitzada.» No sabem el que faria Escasas si fos francès, anglès o alemany ni a on seria a hores d'ara. L'únic que sabem és que Agustí Escasas s'equivocà, en el seu *Victor*, en ressenyar els focus vitals de l'home. No, senyor Escasas. No és del tot cert que els focus vitals de l'home siguin només tres: el Cap, el Cor i el Sexe. Uu haveu oblidat d'un quart focus tant o més important que els primers: les Cames! I després de les vostres paraules a *La Revista* em penso, Agustí Escasas, que, si des d'Alemanya, per exemple, us oferien el que vos envegeu, les cames podrien en vos més que no pas el cap, el cor i el sexe.

Horaci i — segons m'explicà l'altre dia Carles Riba — Arquíluc es serviren d'elles en les grans ocasions. I això no obstant, senyors de *Nosaltres Sols*, tant Horaci com Arquíluc foren uns personatges molt importants. I si Joan Teixidor, en cas de lluita, s'evadia a favor del gran ideal de retrobar una consciència universal perduda, jo m'evadiaria com Horaci i Arquíluc perquè no dubto que, en ells, era sang batgegava juvenívola, i els hi cremava l'ànim. Monopolitzar les virtuts de valentia i de joventut és un senyal de pobresa d'esperit.

Podríem parlar i divagar llargament de totes aquestes coses. Podríem tornar a parlar, per exemple, de l'absurda grandiloqüència de la paraula «ruptura». Dels tònics etèrns dels vells i dels joves. Podríem dir que Catalunya és una idea més que no pas una extensió de terreny que es veu i es palpa; podríem dir que l'estètica que pugui tenir la sang vessada per la pàtria no té res a veure amb l'amor a la pàtria, però que és, en canvi, estretament lligada a un joc de reaccions fisiològiques.

Però preferim, ara com ara, anar escrivint versos i, de tant en tant, xiular.

IGNASI AGUSTI

Literatura hongaresa

Què es sap de la literatura hongaresa a Catalunya? Poc, poquíssim; potser una mica menys encara d'allò que els hongaresos sabem de la moderna literatura catalana. Fa molts anys, la *Biblioteca de «La Renaixença»* va publicar algunes traduccions de l'hongarès: *La Dama dels ulls de Mar*, de Maurici Jókai — traducció catalana (segurament de l'alemany) de C. B. —, i una obreta en prosa de... Petöfi. (Es sabut que la prosa d'aquest poeta nacional, desaparegut misteriosament al camp de batalla, en 1848, als vint-i-cinc anys d'edat, no és

Christa Winsloe

interessant. Són interessantíssims, en canvi, les seves poesies, de les quals moltes foren traduïdes al català; últimament en llegírem unes quantes a les planes de *La Nostra Terra*, de Mallorca, fa dos anys, amb la signatura de J. Grau Cases.)

El que és coneix de literatura hongaresa, es coneix per mitjà de les traduccions castellanes. Fou Andreu Révész, actual redactor diplomàtic de l'A B C, que introduí obres hongareses a Espanya, quan — petit professor de segona ensenyança, en viatge d'estudis a França al moment d'esclatar la Gran Guerra — es va refugiar a Barcelona. Al mateix temps que ell, i en les mateixes condicions, va arribar també Lórant Orbók, un altre professor de llengua i literatura franceses, fugint de França i separat pels anys de la guerra del seu país natal. Mentre que Lórant Orbók es dedicava, amb el seu gran talent i agilitat mental, a escriure obres originals per al teatre — tot sol o en col·laboració amb Josep Santpere, amb Maria Luz Morales, etc. —, Révész, que ja anteriorment traduïa poemes d'Ady, novel·les d'Heltai al francès, va posar els seus coneixements al servei de la propaganda de la literatura hongaresa pels lectors del castellà. Ambdues figures van desaparèixer de l'escena de la vida barcelonina des de fa molts anys: Orbók — més conegut pel seu pseudònim *Lorenzo Azertis* (azertis vol dir en hongarès *malgrat tot*) — morí de sobte i tràgicament, en la plena flor de la seva edat i amb gran tristesa de molts dramaturgs madrilenys que li deuen tota llur fortuna a l'estranger, i Révész va fixar la seva residència a Madrid, fruit d'una gran popularitat entre els diplomàtics estrangers, ambient en el qual pot lluir el seu pasmós coneixement d'idiomes.

Révész, en els dotze o més volums de literatura hongaresa que va traduir, partí del criteri de cercar obres que siguin d'un gust «espanyol». Publicà una antologia d'humoristes hongaresos, les obres quasi completes d'Eugeni Heltai, i la sèrie *Gyurkovics* (així s'escriu; es pronuncia, però, *Dyurkovits*) de Francesc Herczeg, autors tots dos, per cert, de segon rang, encara que aquest últim, autor d'algunes obres de real valor — *Bizanc*, drama, i *Pogányok* (Els Pagans), novel·la — sigui l'ètern candidat de l'Acadèmia Hongaresa a aquest premi Nobel que no obtindrà mai. Traduí *El paraigua de Sant Pere*, del nostre major novel·lista del primer decenni i del segle, Coloma Mikszáth. A l'escena, *Liliom*, de Francesc Molnár, el nostre major dramaturg d'exportació, «va xocar l'esperit religiós del públic madrileny» i a penes va ésser representat. La inepta versió filmada que féu riure el públic barceloní, no pot donar idea dels valors reals d'aquesta obra. Crec que, en això, el criteri del públic va ésser més just que no pas el d'alguns crítics de periòdics que — em sembla que hipnotitzats una mica per la «literatura» que hi havia en aquesta pel·lícula — s'entusiasmaron per aquesta creació tan iniqui i de gust tan dolent.

Quant a Molnár, ja vaig dir la meua opinió sobre ell als lectors de MIRADOR, en una carta dirigida al director i publicada l'estiu de 1931. Molnár és una mena d'Emil Ludwig de l'escena; és un gran industrial que té un rendiment de quatre comèdies l'any, totes molt ben construïdes, hàbilment orquestrades, i amb un sorprenent i inversemblant domini de la tècnica. *Liliom* és el seu chef-d'œuvre, a l'escena; *Carnaval*, *Els cigües*, *La sabata de cristall*, i *El joc al castell* no igualen ni aquesta obra, ni el seu *Diàble*, que el gran Zaccani va donar a conèixer al món, posant així els fonaments de la fama mundial de l'autor. *El molí roig* és una gran revista infernal amb molts trucs; *L'amor celest i terrenal* és una agradable comèdia un xic plorana, com la gran majoria de les obres de Molnár. Aquests dies

s'ha posat a la venda el seu *Miracle a la muntanya*, i una propaganda de premsa hàbilment manejada ens fa saber que el mestre viu retirat en un antic palau venecià, preparant la seva *Op. n.º III*, 1933, que serà segurament representada per Reinhardt. (L'adveniment del hitlerisme a Alemanya va privar Molnár no solament dels teatres en els quals tenia més èxit material, sinó també d'un dels seus millors propagadors i amics, Alfred Kerr, el crític del *Berliner Tagblatt*, que d'interessant poeta impressionista que era cap a l'any 1909, es va tornar crític teatral més indecent del continent.) L'obra veritablement duradora de Molnár no són els seus artefactes escènics, sinó una novel·leta sobre nens, per a nens petits i grans, i que es diu *Els xicots del carrer Pau*. En aquest moment, a Hollywood estan preparant la seva tercera versió filmada; la primera la vaig veure durant la guerra a Budapest; la segona es va fer a Alemanya fa molts anys. Els seus contes i fins i tot també la seva novel·la *Andor* (Andreu), són igualment superiors al gros de la seva producció escènica.

Com gran industrial d'obres teatrals, Molnár va fer escola entre els joves escriptors hongaresos. Melciór Lengyel — que *El Poble Català* va imprimir *Gengyel*, quan una obra seva es representà a Barcelona — és de segon ordre entre els dramaturgs d'exportació, tot éssent un dels més vells. Recordo més la brillantor de Molnár, l'autor d'*El petó davant el mirall*, representat aquest any al Teatre Romea: Laszlo (Ladislas) Fodor. (Els cartells de fa uns quants anys, quan una altra obra seva es representà amb la traducció de Révész en castellà, l'anomenaven *Ladislas Fodor*.) Fodor va ésser una veritable prometença de la literatura «seriosa», quan per fortuna seva i desgràcia de la literatura, una comèdia seva, *La doctoresa Juci Szabó*, li procurà el seu gran èxit escènica. Des d'aquell moment fa obres d'èxit i... té auto.

I si parlem ja de la comediografia hongaresa, cal revelar un secret: *Grand Hotel*, al menys l'adaptació escènica que es va representar sense èxit a Madrid, aquesta temporada, és obra d'un metge hongarès, el Dr. Sándor Erdei, que es reparteix els tantíems a mitges amb l'autora de la novel·la, Vicki Baum. Caldria dir també que la majoria de les obres que surten filmades de Hollywood, són també de fabricació hongaresa: els dos Vadja i Lluís Biró eren durant molts anys els millors autors dels productors nord-americans. Fins *Noies d'uniforme* té alguna cosa a veure amb Hongria: Christa Winsloe és la dona divorciada de l'escriptor hongarès baró Lluís Hatvani, condemnat a set anys de presó per la seva actuació revolucionària de 1918, i un dels homes més rics del país. Christa Winsloe viu actualment a Hongria.

Una altra vegada, direm quatre paraules de la novel·la hongaresa, gairebé desconeguda a Catalunya.

OLIVER BRACHFELD

Un procés a propòsit de Verlaine

François Porché, autor ja d'una vida de Baudelaire, n'acaba de publicar una del «Pauvre Lélian» sota el títol *Verlaine tel qu'il fut*.

L'altre dia es van reunir els Amics de Verlaine per a la seva acostumada commemoració anual. Discursos al peu de l'estàtua que el poeta té al Luxemburg, àpat, etcètera.

De sobretaula, però, la conversa girà sobre el llibre de Porché, i es redactà una protesta, considerant-lo perjudicial a la memòria del poeta.

D'altra banda, s'anuncia que els hereus de Mme. Mathilde Delaporte, muller divorciada de Verlaine, volen processar l'autor i l'editor del *Verlaine tel qu'il fut*. Demanen que els exemplars d'aquesta obra siguin retirats de la venda, i reclamen una indemnització.

Tot plegat, però, no pot desmentir dos fets: que el llibre de Porché és molt bo, i que el gran poeta Verlaine portà una vida crapulosa.

Cristalls de Bohèmia, Vidres esmaltats

GALERIES SYRA

Diputació, 262 - Telèfon 18710

Mapes i Guies per a Automobilistes i Alpinistes

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursal:

PASSEIG DE GRÀCIA, 87

BARCELONA

VARIETATS

Anthony Hope

Així signava, però es deia Anthony Hope Hawkins i tenia el títol de sir. Havia nascut en 1863, estudiant a l'Escola de Marlborough i a Oxford. Volia ésser advocat, però aviat publicà una novel·la: *A man of mark* (Un personatge de marca).

El seu més gran èxit fou *The prisoner of Zenda*, del qual es féu una adaptació cinematogràfica, amb Lewis Stone al repartiment. Enllaminat per l'èxit, dotà aquesta novel·la d'una segona part, *Rupert of Hentzau*.

També escriví per al teatre. *The adventures of lady Ursula* és, en aquest gènere, la seva obra més cèlebre.

Altres novel·les seves: *Dolly dialogues*, narracions dialogades que descriuen maliciosament els costums de l'època; *The King's mirror*, *Tristram of Blent*, *Simon Dale*, *A servant of the public*, *Sophy of Krasonia*, que tingué gairebé tant d'èxit com *El presoner de Zenda*.

En 1920 publicà la seva darrera novel·la, *Lucinda*, i després es retirà a Walton on the Hill, Surrey, on la mort el 7 del corrent.

Gertrude Atherton, en les seves memòries titulades *The adventures of a novelist*, diu, parlant de les lletres angleses en 1895:

«En aquella època, Mrs. Humphry Ward era la reina de la literatura, Rudyard Kipling s'acostava al seu zenit, Conan Doyle acabava de crear Sherlock Holmes, G. B. Shaw era més conegut per les seves crítiques dramàtiques de la *Saturday Review* que per les seves obres teatrals, i Anthony Hope (que acabava d'escriure *El presoner de Zenda*) era un jove calb i bell, de maneres encantadores.»

La comparació que algú ha fet és prou exacta: Anthony Hope tingué l'anomenada i ocupà el lloc de Pierre Benoit, actualment, a França.

Un montagnista

Algú, a França, s'ha queixat que la commemoració del centenari de Montaigne hagi estat de segona classe.

De totes maneres, s'ha trobat un bon bordeles que ha ofert un xec de cent mil francs als Amics de Montaigne perquè sigui erigida a París una estàtua de l'autor dels *Essais*. Aquest esplèndid admirador de Montaigne és el doctor Armaingaud, un home de més de vuitanta anys que venera dos ídols: Montaigne i Auguste Comte. Per ell, el primer és el precursor del segon i aquest un deixeble d'aquell.

El doctor Armaingaud és autor de diversos opuscles sobre Montaigne. Va tenir una sorollosa polèmica amb Fortunat Strowski sobre la paternitat del *Contr'un*, atribuït generalment a Estienne de La Boétie, el gran amic de Montaigne. El metge girondí sosté a peu i a cavall que el famós pamflet, per l'estil, el vigor de pensament i el positivisme, és obra de Montaigne, que, per prudència, l'atribuï al seu amic mort prematurament.

(Al darrer número del *Mercur de France*, Fernand Demeure s'ocupa de les raons que han pogut conduir Montaigne a parlar amb força prudència del *Discours sur la servitude volontaire* o *Contr'un*. Veu en la qüestió un «punt bastant secret i misteriós de les lletres franceses, difícil d'acabar i clarificar i que Montaigne sembla haver-se complagut a embolicar».)

De l'execució de l'estàtua de Montaigne, ha estat encarregat l'escultor Landowski, el qual es dirigí al doctor Armaingaud suposant que li proporcionaria bons documents iconogràfics. El doctor girondí, en efecte, li ensenyà el seu propi retrat vestit com Montaigne i amb uns *Essais* a la mà. De manera que al square de Cluny s'alçarà aviat una efígie que aneu a saber si serà de Montaigne o del seu fervent admirador.

Naturalment, el seu acte de generositat li ha valgut felicitacions, a les quals el bon doctor Armaingaud ha respost modestament:

«Res, tenia cent mil francs disponibles, i després d'haver examinat les cotitzacions de Borsa, he considerat que la col·locació més sòlida que els podia donar era esmerçar-los en pedra.»

Encara les traduccions

Un important diari txecoslovac, la *Prager Press*, proposa:

«Tota traducció hauria de portar la indicació de la llengua d'origen. El nom de l'autor no és prou per a informar sobre la seva nacionalitat. Exemples: Kafka és un escriptor de llengua alemanya; Moréas, grec d'origen, era escriptor francès; Fouqué i Chamisso eren alemanys; Ehrenburg, el nom del qual té una sonoritat germànica, és rus, etc.»

«Cada traducció hauria d'anar precedida d'una notícia sobre l'autor del llibre i sobre les seves altres obres. Generalment, aquestes indicacions es troben disperses en prefacis o introduccions que el públic, impacient, passa sovint de llarg.»

I encara caldria completar aquestes propostions amb altres. Per exemple: la indicació del títol original de l'obra traduïda; l'advertència, si hi ha lloc, de si l'obra presentada és una traducció o bé una adaptació, i si s'hi han fet retallades, etc.

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg.: «Carburas»BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); : OXIGEN 99 % DE PURESIA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; : FERRO MANGANES I FERRO SILICI; : SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LES ARTS I ELS ARTISTES

DESPRES DELS SALONS

Les exposicions de primavera

Ara que ja és closa la doble exposició anual d'art dita de Primavera, patrocinada per l'Ajuntament de Barcelona i celebrada enguany al Palau de Projeccions; ara que ja hem experimentat per segona vegada una nova forma d'exposicions d'art col·lectives, ara serà potser oportú de fer-ne balanç. Quin resultat han donat enguany i l'any passat aquestes dobles exposicions d'artistes tradicionals i d'artistes d'avançada que porten el nom de Saló de Barcelona i Saló de Montjuïc? Cal tenir l'interès de confessar que el resultat fou pobre: els dos Salons s'han manifestat tradicionalistes, amb tímides i magres demostracions d'avantguardisme demodat en tots dos; amb idèntica tendència evolutiva dintre la tradició, el mateix en el Saló de Montjuïc que en el Saló de Barcelona. La concurrència de visitants fou escassa, a part del dia del vernissatge i l'endemà, dia de la inauguració, ambdós dies d'entrada gratuïta, per invitació. Les vendes que els artistes feren als visitants foren encara més escasses, per no dir nul·les. L'any passat, els jurats, nomenats pels propis artistes, escolliren desastrosament a l'hora de fer les adquisicions que paguen la Generalitat i l'Ajuntament; enguany, a desgrat de les moltes precaucions, els jurats no escolliren pas gaire millor. Els artistes de primera categoria s'abstingueren en gran part, en llur quasi totalitat, el mateix enguany que l'any passat; els altres artistes concorregueren quasi tots amb obres de poca empenya, un escrupolós del que durant el restant de l'any solen exhibir a les galeries d'art de Barcelona i de fora de Barcelona, allò que el públic pot veure de franc i sense haver de fer la penosa excursió a Montjuïc.

oficials no han d'ésser mai empreses amb aquests pobres ideals de favoritisme i beneficència. El favoritisme no està bé enlloc; la beneficència ja es troba endegada per altres vies.

Així doncs, el que cal al nostre art tan important i tan digne de protecció i d'impuls, no és pas l'almoïna de quatre xavos mal comptats, sinó l'obertura de ben amples horitzons per tot el món artístic: la represa

El cartell de la d'enguany, obra d'Obiols

En conseqüència, ni el públic no ha tret cap ensenyament, cap extraordinària delectació de les exposicions de Primavera, ni els artistes ni el propi públic no han pogut assabentar-se del moviment artístic del restant del món; ni, per tant, el nostre art no ha pogut sentir-se esperonat com en el temps de les exposicions d'art de Primavera dedicades principalment a l'art internacional. Altra conseqüència deplorable: la major part de les adquisicions no podran beneficiar el nostre museu d'art modern perquè són de massa baixa categoria.

Així doncs, ha succeït el que ja prediguérem en les pàgines de *La Publicitat* quan hom sacsejà Poblet i Santes Creus per tal de reorganitzar les exposicions de Primavera en aquesta forma duplicada, estrictament catalana i gerida pels propis artistes. Això que ara passa equival a llençar els cabals i les energies, alhora que aniquilava les nostres arts. En les exposicions de Primavera tal com ara es realitzen no hi ha altre estímulo que el que experimenten mitja dotzena d'artistes més o menys ben situats, més o menys situacionistes, amb la probabilitat que tenen de fer-se adquirir les obres llurs. Ni els artistes hi van a competir com en un borb de les arts; ni la joventut que no pot viatjar hi va a aprendre; ni el públic hi va a admirar novetats ni grans coses dels nostres artistes ni molt menys dels artistes estrangers; ni el museu pot anar-hi a enriquir-se. Les actuals exposicions de Primavera no són doncs en definitiva sinó un repartiment de socorsos a uns quants artistes necessitats i a uns quants artistes que s'enriquiren amb la dictadura. I, la veritat, les exposicions

de les exposicions internacionals, o almenys la represa d'exposicions monogràfiques de l'art d'algun dels pobles més artísticament significats del temps modern i adhuc del temps antic; fortes sotragades espirituals, grans commocions i ensenyaments diversos, exemples exorbitants de superació, contacte amb tots els valors cabdals de l'art. D'altra banda, també el públic gustador d'art requereix aquestes grans i belles ocasions d'admirar i de cotejar: en l'exercici del seu millor espectaculitzar artístic es forma el seu gust i s'intensifica el seu amor per les Belles Arts, amor que en molts casos ateny el col·leccionisme i produeix la sobreestimació dels artistes conacionals. Amb bones exposicions de Primavera no poguéssim admirar el bo i millor que es produeix arreu, podríem anar amoblant d'obres d'art escollides el nostre museu, el qual a la llarga arribaria a prolongar durant tot l'any aquella superior educació artística dels artistes i del públic que ara com ara només podríem esperar-nos de les perfectes exposicions col·lectives patrocinades per l'Ajuntament i pel Govern de Catalunya.

Aquestes exposicions, sempre millor dotades que les actuals, deurien ésser regentades per d'altres elements que els artistes sols, per elements menys passionals i no tan immediatament interessats. I, qui sap si no seria millor que la polseguera de petits premis actuals, la concessió d'un gran premi que estimulés a produir alguna cosa d'empenya, que produís emulació entre les grans figures de les nostres arts, i que fins arribés a apassionar l'opinió pública com en tota gran contesta, un gran premi la concessió del qual implicaria una pujada de tot del Museu d'Art Modern que enyora i necessita una capital com Barcelona, que alhora compta (o comptà fins ara) com una de les grans ciutats d'art que fan parlar, i que amb les seves iniciatives artístiques contribueix al progrés i al crèdit de la nació.

Cal doncs corregir l'organització de les nostres exposicions de Primavera, però de cap manera reduint-les o suprimint-les. Ara és hora de pensar serenament en la forma més eficient d'educar artísticament el nostre poble. Ara és hora d'aprofitar per a tal feina l'experiència dels dos darrers anys i la traça i bona voluntat de l'organitzador d'aquestes exposicions, el senyor Joan Merli, sempre que aquest no es trobi compromès en empreses semblants extraoficials que puguin posar en perill la seva equanimitat i el necessari desinterès que és indispensable en la gestió de la cosa pública.

JOAN SÀCS

PROJECTOR Una República a Sardanyola

Exposicions estrangeres

Mentre a l'estiu es suspenen a Barcelona les exposicions, en altres llocs de l'estranger s'allarga molt més la temporada. A Londres, a París, a Florència, n'hi ha una colla d'obertes, d'art extremoriental, d'arts africans, de decoració teatral, etc.

La galeria Braun, de París, ha dedicat les seves sales a alguns pintors desconeguts o oblidats. Desconeguts — o millor, mal coneguts — dels seus contemporanis, i oblidats de la gent d'ara.

La majoria de pintors dels quals s'han aplegat obres a les parets de can Braun, són del segle passat, que no fou pas un gran segle, com a pintura.

Un cert nombre d'obres porten, per tot indicatiu, un senyal d'interrogació. Es tracta de datar-les i atribuir-les, i els visitants són pregats de fer conèixer llur opinió.

Henri Clouzot ha organitzat, al museu Galliera, una reunió dels esforços d'aquests darrers anys per tal de renovar la presentació escènica.

Des de la prujia naturalista de principis de segle, que tan vivament fou sentida per Antoine, fins a l'orgia colorística dels ballets russos i a la simplicitat — el «nudisme», es podria dir — de Copeau, el conjunt reunit al Galliera és d'un vivíssim interès per a l'historiador i el curiós.

Més limitat és l'abast de l'exposició escenogràfica organitzada a Florència per Anton Giulio Bragaglia. Així com la del museu parisenc abasta tots els extrems del teatre, adhuc caricatures d'actors i instruments de música, la de Florència és dedicada a l'escenografia moderna, i sobretot a les realitzacions del mateix Bragaglia.

Cal remarcar, d'aquesta exposició de Florència, dues postes en escena, una de Jacques Copeau i una altra de Max Reinhardt. El primer ha imaginat de fer representar un ingenu misteri medieval, *Santa Oliva*, al claustre de Santa Croce, la il·lustre església franciscana de Florència; el segon ha projectat una *féerie* posta en escena del *Somni d'una nit d'estiu* als jardins Boboli, aquella meravella romana dels darrers temps del Renaixement on ja apareixen trets de barroc.

Completant l'exposició internacional de Chicago batejada «Un Segle de Progrés», que no té secció de belles arts, l'Institut d'Art de la capital jove de cent anys ha inaugurat una exposició d'art antic i modern, que comprèn obres des dels segles XIII a XX, pertanyents totes (tret d'un Whistler tramés pel Louvre) a museus i col·leccions privades dels Estats Units.

Entre elles, hi ha dos Roger Van der Weyden i la *Verge* de Memling de la col·lecció Ryerson, els Cranach de la col·lecció Worcester, la *Nativitat* de Botticelli de la col·lecció Wildenstein, el *Jesus caminant sobre les aigües* del Tintoretto de la col·lecció Arthur Sachs, l'*Aristòtil* de Rembrandt de la col·lecció Duveen, els nombrosos Greco de la col·lecció Havemeyer (entre ells el *Retrat del cardenal de Guereira* i una extraordinària *Vista de Toledo*).

Hom exhibeix també obres de pintors americans del segle passat, com Whistler, Sargent i Eakins, i, sobretot, el que abunda és la pintura francesa, des de la *Verge* i el *Nen amb un sant i un donador*, del 1400, d'un pintor anònim fins a Cézanne, que ocupa tota una sala, Matisse, el burò Rousseau, etc.

No sabem si el conegut milionari Hearst, amo d'un important trust de premsa, ha deixat alguna obra. Es fama que és un dels homes del món que ha comprat, pagant-les per autèntiques, més falsificacions.

AL VAINELL

— Si heu de roncar, procureu fer-ho al mateix compàs de les màquines. (The Tatler, Londres)

L'editor de novel·les policiaques al lladre que ha sorprès. — I ara no sortiu d'aquí fins haver acabat d'escriure les vostres memòries.

(Rit et Rac, París)

L'atracció d'un perfum de costellada, una excel·lent companyia, i la temptació de contemplar les primícies de l'estàtua de la República que l'escultor Viladomat està modelant, són els factors decisius que influeixen en l'esperit de la petita expedició.

Factors innegablement importants, que a més dels seus valors gastronòmics, sentimentals, turístics i artístics, vénen a representar un d'aquests guions que de tant en tant tenim la sort de poder incloure en l'espessa ortografia de la nostra vida.

una èstica paraula d'un parent de darrer ordre. El mur semblava claudicar la seva sociabilitat i de fora estant ja es preveia l'instancat estereotipat que la parella es faria fonèdissa com per art d'encantament.

Evidentment això no era un ideal. La força del bosc promès ens cridava i pel camí, una mica llarg, estic segur que tots els components sentíem una frisança.

El cotxe trontollava inestablement per uns passos primaris. El paisatge tenia una absoluta condensació de valors, era quan tota la muntanya i tot el verd es reconcentren en una gran amistat i en surt aquell espès resultat de confitura.

El bosc és el producte d'un aliatge d'un grapat de coses sagrades. Per nosaltres aquell silenci meravellós i atapeït, que tantes vegades ens ha aixafat Wagner, té un suprem encís transcendental, amb totes les característiques, no sabem per què, d'un dels darrers rosegons que ens queden de temps llegendaris en què eren possibles gestes esterilitzades, íntimament lligades als diversos *chefs* de la literatura universal.

En aquest aiguabarreg de suc literari varen florir les dialèctiques oposades, mentre es preparava l'holocaust de la costella i la rabeliana degustació.

La costella a la brasa és una de les coses més ben trobades del món, tant en la funció de menjar-la com en els seus preliminars. La columna de fum blau s'arrapa a les soques dels arbres i les vestides d'una qualitat difumada, espectral. L'olor de la pinassa i la cocció de coàguls de sang fan un conjunt afortunat que és una panacea per a l'atonía dels estòmacs delicats i adhuc el seu perfum pot molt ben bé ésser aquella solució d'essència que molts químics van cercant preocupats per tota la superfície de l'univers.

Ventant el foc i esbandint el fum, Viladomat tenia quelcom a veure amb l'escultor modern de Papi i la seva escultura de fum.

Els grecs sortien de dintre Marçal Olivari i proclamaven una república independent davant la graella mirífica.

L'estupenda volta de branques que ens aixoplugà fou constant del cap a la fi, i val a dir que ens hi eternírem.

Estar-se unes hores entre vegetació en un dia cent per cent meridional dona l'efecte que el color és una capa sòlida que amb un gran ordre es va col·locant en els llocs acostumats esperant la vinguda d'un monstre immaterial que a l'hora justa l'arrenca brutalment i se la guarda per a l'endemà.

Però, a desgrat de tot, ve que la nostra fisiologia, acostumada excessivament al tramvia i al carrer, es rebella contra l'ordre estàtic del conjunt. La digestió mou les vàlvules de l'activitat i és l'hora de pensar en el moviment com més continu millor.

Aquest dia l'imperiosa necessitat era tolerable perquè conduïa a satisfer una tafaneria artística: l'estàtua de Viladomat.

Els retorns d'actes d'aquesta mena estan subjectes a un mètode de psicologia que es trasllueix a l'exterior per un xoc desanimat, meitat nostàlgia, meitat visió de la feina quotidiana desdibuixada per l'aïllat descensament i amb una temença que fa exagerar les coses que passen al planeta, un cop les heu comparades al madurament d'un paradís existent.

Heus aquí doncs que la nostra petita colla, descrivint el camí de la volta, abandonats els despullats semi-interrogants de la costella entre una herba esprimatxada i una pedra de cara a l'espai, entrà a Sardanyola i es situà davant la neo-clàssica façana del taller on Viladomat executa les obres fora de la mida corrent.

Dintre aquest taller hi viu la gran família de reproduccions en guixos de la Urallita.

Viladomat hi té una habitació a part, de la qual ha hagut de foradar el sostre per tal d'encabir-hi un braç i el cap de la figura.

L'estàtua en qüestió és un altre dels arguments que s'han constituït al país per a demostrar per si sols la conveniència de la implantació de la República.

Mideix d'alçada cosa d'uns quatre metres i representa, així, en pocs mots, una obra definitiva per l'escultor.

Conjunt difícilissimament reeixit de força i de gràcia, resultat d'una unió ideològica i d'una consecució de totes les facultats posades en joc. Ara perjudicada per la proximitat dels medievals estris de l'ofici, tapada de pegats de samarretes i davantals anacrònics per a conservar la frescor de matèria, ja té una enorme realitat artística, palpant en totes les seves necessitats eminentment escultòriques i decoratives.

Va culminar aquesta darrera etapa en el seu propi interès i quan Viladomat després d'amar tapant l'escultura amb els pedaços esmentats, va tancar la porta del taller i passàrem per la vasta sala del dipòsit de models, sentíem una integral emoció en relacionar aquells grecs de l'Olivari amb els discòbols, les Venus i els Apòls que aguanten sobre les nítides esquenes una pols lleugerament entonada i l'obra de Viladomat que està a punt de sortir de la incubadora.

No sabem per què, però en el moment que la porta del carrer quedà tancada ens sobrevingué la temença d'una fatal palingsènia en les reproduccions clàssiques i temerem també la possibilitat que amb la seva secular experiència no volguessin portar a cap una feina devastadora en l'esperit de la jove República, enmig d'aquella afectada i impressionant pau de l'industrial laboratori artístic-uralític de Sardanyola.

ENRIC F. GUAL

HA SORTIT

el
Catàleg

del

Saló Mirador

Cent anys de retrat
femení en la pintura catalana

(1830 - 1930)

Un volum contenint a més a més les biografies dels artistes i 50 reproduccions. 6 ptes.
Per als subscriptors 5 "

Un present que us farà quedar bé.
Visiteu les GALERIES SYRA

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

RADIO I DISCOS

Ballables del catàleg de juny

Ja en ple estiu, altres anys els programes de discos vessaven d'enregistraments d'aquest gènere, amb els quals s'amenitzen les vetlles d'estiu. Uns bons discos de jazz rodant en un portàtil constitueixen el millor acompanyament per a l'estiu de la gent jove donada al ball a totes les hores i en totes les ocasions com a únic recurs per a combatre l'ensopiment de la vida de balneari o de platja.

Ara, però, la ràdio s'encarrega de triar els programes i les emissions de ballables, fetes sempre amb els mateixos discos triats dels pocs que es publiquen, ha estat fatal per a l'edició, i abans en aquestes èpoques era l'adquisició de ballables indispensable per a tot estiu. Per això són pocs els publicats aquest mes. Entre altres, com a música de jazz, hi ha el que omplen les orquestres New Mayfair i Ray Noble, que interpreten respectivament dos fox que poc ens diuen de nou i són dos ballables més que passen sense portar cap novetat, apreciand-ne només la perfecció en l'execució.

Més interessants són els enregistraments de l'orquestra Duke Ellington Cotton Club, excel·lent conjunt que conrea a la perfecció el jazz hot. L'un, el fox *A nou milles des de Tennessee*, portat amb un ritme lent, és d'una admirable tendresa i la tasca del solista recorda molt la forma de tocar de Louis Armstrong. El fox *Alla societat*, de moviment més animat, té tots els caràcters d'una bona música ballable, amb força exhibició de virtuosisme instrumental per tots els solistes d'aquesta notable orquestra.

D'agrupacions instrumentals a base d'instruments de vent, les anomenades bandes, n'hi ha al nostre país de moltes categories i conreen gèneres ben distintes. N'hi ha però de més ambicions que la generalitat, les quals, amb reduït nombre d'executants, volen atrevir-se amb partitures només reservades als grans conjunts simfònics, i llavors el resultat és tan migrat com la desproporció dels mitjans de què disposen. Han estat precisament els concursos que a la regió valenciana es fan molt sovint els que han portat aquesta dèria, però no tot és perdut, ja que l'estudi que això comporta ha fet d'algunes d'aquestes agrupacions veritables conjunts modelics, principalment quan es limiten a conrear ballables típics i pas-dobles característics, és a dir composicions més modestes, però a l'abast de llurs mitjans. La banda Unión Musical de Valencia és un d'aquests conjunts, i bona prova és el pas-doble *A Turis*, que interpreta potser amb massa caràcter de marxa militar. Més al seu lloc és la Banda Hispànica, que interpreta

uns vals-jota, el moviment ballable més apropiat per a les exhibicions de les trompetes solistes que arriben al virtuosisme més ariscat. És una llàstima que els organitzadors de balls no es recordin actualment més sovint d'aquestes agrupacions, que per als xotis i pas-dobles són les millors i sempre ho fan en millor forma que aquells conjunts formats accidentalment que amb instruments de jazz aviat donen mostra de llur incapacitat.

Per acabar, un disc d'aquella primera producció de cinema sonor amb la versió catalana *Draps i ferro vell*, que si tècnica, ment potser va ésser un èxit, per la part musical que ens porten aquests discos, s'aparta completament de la manera de fer quant a música dita de cinema sonor, que fuig gairebé sempre de reflectir el caràcter local; pel contrari, aquells fragments cantats per Joan Xuclà volen ésser típics, i per això poc ens diuen que siguin de cinema sonor.

J. G.

Nou milles des de Tennessee. — Fox. — Org. Duke Ellington Cotton Club. — *Companyia del Gramòfon*, AE 4243. — *Alla societat.* — Fox. — Id., id. — *Mon cor és lliure.* — Fox. — Org. New Mayfair. — Cia. del Gramòfon, AE 4240. — *Tornarem a veure'ns?* — Fox. — Id., id. — *Flors de la ribera.* — Vals-jota — Banda Hispànica. — Cia. del Gramòfon, AE 4024. — *A Turis.* — Pas-doble. — Banda Unión Musical de Valencia. — *Draps i ferro vell.* — Java. — J. Xuclà. — Cia. del Gramòfon, AE 4248. — Id., id. — *El drapaire.* — Id., id.

—Em creia que volies demanar-me al papà.
—Sí, tenia aquesta intenció... però no recordo el número del seu telèfon...

(Weekly Telegraph)

—T'has deixat encès el llum del despatx.
(Ballyhoo, Nova York)

Ella. — Te'n recordes? Avui fa anys que ens vàrem conèixer.
Ell. — Sí. Erem tretze a taula.

(Le Rire, París)

—Què feu aquí sota?
—He... he perdut un botó, senyor!

(Everybody's Weekly, Londres)

NOTES DE RADIO

La ràdio i el teatre

La majoria dels radioients consultats declaren preferir les emissions de peces de teatre, i no pas de teatre radiofònic, sinó de teatre escènic, recitat davant del micròfon.

Darrerament, eren els aficionats australians els consultats en un plebiscit sobre llurs preferències en el que es refereix als programes de ràdio. Doncs bé; molt més de la meitat es decantaven pel teatre, i el gènere que li anava al darrera eren els ballables.

Ja hem parlat altres vegades de l'emissió d'obres de teatre, de la qual no som gaire amics. No som sols en aquesta opinió. Francis Cebon, secretari general de la Federació nacional de l'Espectacle, de França, ha dit sobre la qüestió:

«No sóc partidari de la radiodifusió dels espectacles, en particular dels espectacles lírics, per dos motius principals: Per defensa professional, car aquestes radiodifusions, sobretot en temps de crisi, priven els artistes d'una font de guanys. Per això demanem que sigui la ràdio mateixa que organitzi les seves difusions de teatre, i que sigui limitat el nombre d'espectacles difosos. El segon motiu és que, malgrat els progressos realitzats, la retransmissió dels espectacles no pot comparar-se a la difusió de les obres executades a l'estudi. L'equip de les sales no ha estat previst per a la presa de sons, i d'això es resulten deficiències que són tant de planyer pel que fa als auditors com pel que fa als executants. D'altra banda, aquests, a l'escena, estan més atents — i es comprèn — a la interpretació dramàtica que no pas als resultats radiofònics. Finalment, hi ha obres que no poden ésser difoses de la mateixa manera que són representades. Creades per a l'escena, no poden sinó perdre amb l'audició.»

La recitació

El Comitè permanent de les Lletres i de les Arts — del qual formen part, en qualitat de poetes, Paul Valéry i John Masefield, — després d'una deliberació (en la qual els dos autors esmentats coincidiren a apreciar que a penes queda ningú, ni a Anglaterra, ni a Alemanya, ni a França, que sàpiga dir poemes com cal que es diguin, amb un sentiment just del ritme i de la beutat), acordà:

1.º Encarregar l'Institut de Cooperació intel·lectual de prosseguir una enquesta sobre la manera amb què el gust, el coneixement i la intel·ligència de la poesia es cultiven en l'ensenyament i d'assenyalar els resultats d'aquesta recerca als departaments ministerials interessats dels diversos Estats.

2.º Aconsellar a les institucions que atorguen premis de poesia, de reservar algunes recompenses a la dicció i a la interpretació poètiques tals com els poetes les conceben, a fi de fer conèixer millor i apreciar exactament la veritable naturalesa de la poesia, que és tant ritmes i timbres com sons i imatges.

3.º Pregar a les organitzacions radiofòniques: a) de reservar en llurs programes un lloc a la recitació de poemes nacionals i manlevats a les principals literatures; b) de vetllar per la qualitat de la dicció de les dites obres, de manera que llur ritme i llur valor essencialment musical no siguin desfigurats pels intèrprets.

La anursern. — T'entretens massa a despullar-te. La teva germana ja està llesta. —Es clar, com que vol ser artista de cine.
(London Opinion)

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Els hereus. — Arriba a punt, senyor notari. Els mobles ja ens els hem repartit amistosament.
(Rit et Rac, París)

Suscriviu-vos a MIRADOR

Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr.

que viu a

carret..... n.º..... es subscriu a MIRADOR

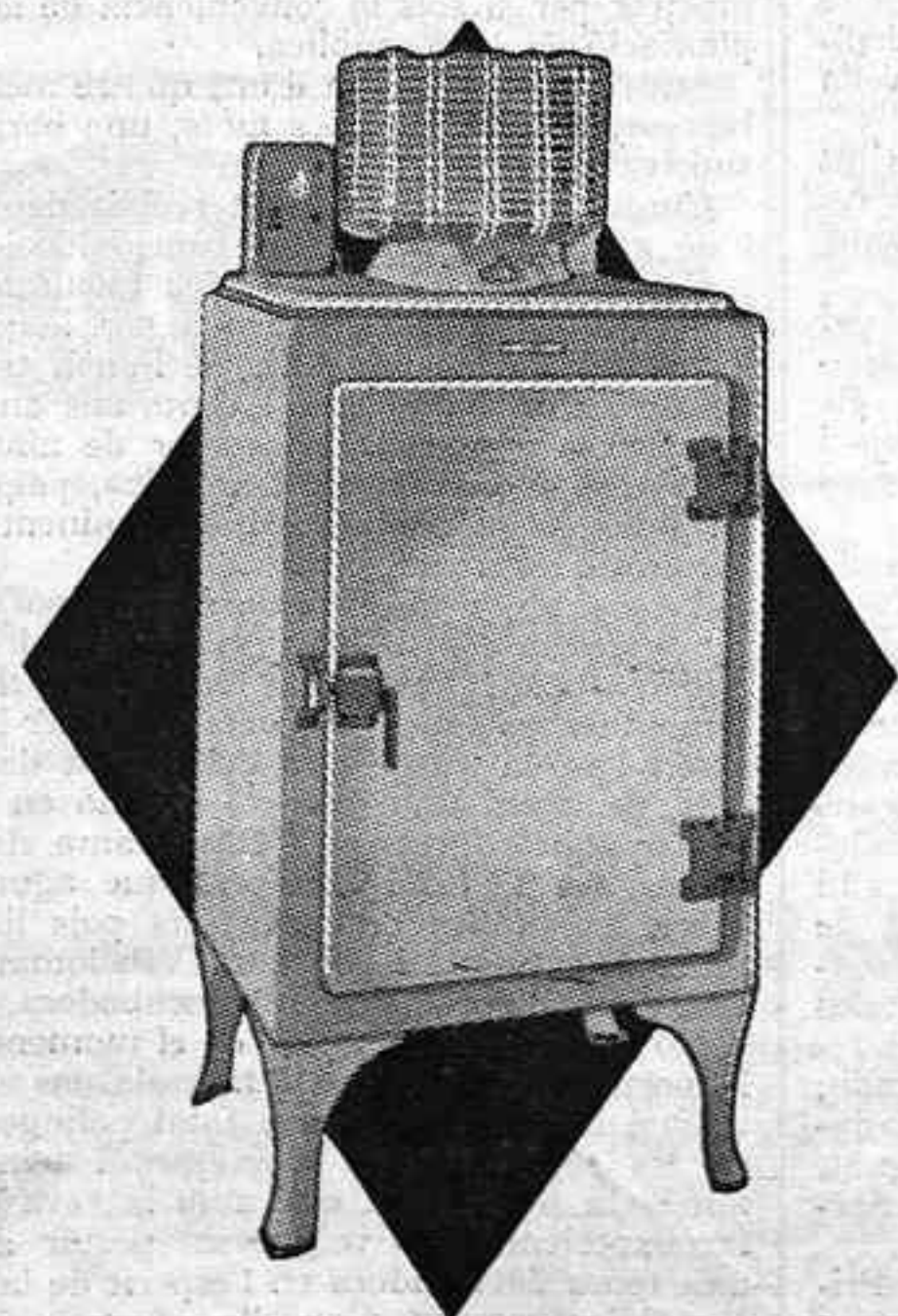
vel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de de 193.....

Signatura

GENERAL ELECTRIC

Refrigeradores Elèctriques

Mecanisme totalment cuirassat
Funciona solament amb electricitat
Garantia per escrit de quatre anys
Substitució de tot el mecanisme en cas d'avaria

TOT ACER = Mínim consum

“Sociedad Ibérica de
Passeig de Gràcia, 29

Construcciones Eléctricas”
BARCELONA